

**STUDIUM UWARUNKWAŃ
I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO
GMINY WISKITKI**

WISKITKI, SIERPIEŃ 2014 r.

**PRACOWNIA
URBANISTYCZNO - PROJEKTOWA**
96-315 WISKITKI UL. PLAC WOLNOŚCI 35
tel. (0-46) 856 – 93 -94

ZESPÓŁ AUTORSKI:

Kierownik Pracowni

Główny Projektant:

mgr inż. arch. Marian Senger
upr. urb. nr 191/87, WA - 322

Projektanci:

mgr inż. Jadwiga Jeznach
mgr inż. Iwona Błędowska
mgr inż. Ewa Grzesiak
mgr Magda Nowicka
Aleksandra Miastowska
inż. arch. kraj. Dagmara Łysoniewska
mgr inż. arch. kraj. Kinga Sobolewska – Puchała
mgr inż. Katarzyna Dąbrowska

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ
I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO GMINY WISKITKI**
- część tekstowa

ZAŁĄCZNIK NR 1

Do Uchwały nr 44/XXXIV/14
Rady Gminy Wiskitki
z dnia 11 sierpnia 2014r.

SPIS TREŚCI

PODSTAWY FORMALNO – PRAWNE.....	2
CEL OPRACOWANIA STUDIUM.....	2
A. UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO GMINY WISKITKI.....	3
I. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE.....	3
1. Uwarunkowania zewnętrzne wynikające z położenia gminy na tle powiatu i województwa.....	3
2. Uwarunkowania zewnętrzne wynikające z dokumentów planistycznych szczebla wojewódzkiego i krajowego.....	4
II. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE WPŁYWAJĄCE NA KSZTAŁTOWANIE POLITYKI PRZESTRZENNEJ GMINY.....	11
1. Uwarunkowania historyczne.....	11
2. Uwarunkowania wynikające z diagnozy środowiska przyrodniczego i antropogenicznego.....	11
2.1. Położenie geograficzne, środowisko naturalne i rzeźba terenu.....	11
2.2. Stan rolniczej przestrzeni produkcyjnej.....	21
2.3. Stan leśnej przestrzeni produkcyjnej.....	23
2.4. Ochrona środowiska i przyrody.....	24
3. Uwarunkowania wynikające z diagnozy wartości kulturowych.....	30
3.1. Krajobraz kulturowy.....	30
3.2. Stan dziedzictwa kulturowego.....	33
4. Uwarunkowania wynikające ze stanu demograficznego i społecznego.....	44
4.1. Demografia.....	44
4.2. Warunki mieszkaniowe.....	46
4.3. Bezrobocie.....	50
4.4. Infrastruktura społeczna.....	53
5. Uwarunkowania wynikające ze stanu gospodarczego gminy.....	56
5.1. Rolnictwo.....	56
5.2. Działalność gospodarcza.....	59
5.3. Turystyka.....	61
6. Uwarunkowania wynikające z istniejącego zagospodarowania gminy.....	62
7. Uwarunkowania wynikające z istniejącej gospodarki gruntami.....	64
8. Uwarunkowania wynikające ze stanu istniejącego układu transportowego.....	65
9. Uwarunkowania wynikające ze stanu istniejącego infrastruktury technicznej.....	66
9.1. Gospodarka wodno – ściekowa.....	66
9.2. Energetyka.....	67
9.3. Gazyfikacja.....	67
9.4. Zaopatrzenie w ciepło.....	68
9.5. Gospodarka odpadami.....	68
9.5. Telekomunikacja.....	68
10. Uwarunkowania inne.....	69
10.1. Źródła niekorzystnych oddziaływań na środowisko.....	69
10.2. Zagrożenia nadzwyczajne.....	69
10.3. Obszary zagrożenia powodziowego.....	69
III. ANALIZA SWOT DLA GMINY WISKITKI.....	70
B. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY.....	79
I. STRATEGICZNY CEL ROZWOJU GMINY WISKITKI.....	79
II. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY WISKITKI.....	80
1. Struktura przestrzenna.....	81
2. Polityka przestrzenna gminy.....	81
2.1. Polityka ochrony wartości przyrodniczych i krajobrazowych.....	82
2.2. Zasady ochrony wartości kulturowych.....	87
2.3. Kierunki polityki społecznej gminy.....	89
2.4. Kierunki rozwoju działalności gospodarczej gminy.....	90
2.5. Kierunki rozwoju turystyki.....	90
2.6. Kierunki rozwoju komunikacji.....	91
2.7. Kierunki rozwoju systemów infrastruktury technicznej.....	93
III. STREFY FUNKCJONALNE POLITYKI PRZESTRZENNEJ GMINY.....	95
C. UZASADNIENIE WRAZ Z SYNTEZĄ USTALEŃ STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY WISKITKI...	112

PODSTAWY FORMALNO – PRAWNE

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Wiskitki zostało opracowane na podstawie:

- art.7 ust.1 i art.18 ust.2 pkt.5 ustawy o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990r. (tj. Dz. U. z 2013 r. poz. 594 z późn. zmianami),
- art.9 i art.27 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003r. (tj. Dz.U. z 2012r. poz.647 późniejszymi zmianami),
- Uchwały Nr 27/XXIV/05 Rady Gminy Wiskitki z dnia 31 sierpnia 2005r. w sprawie przystąpienia do sporządzania zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wiskitki.

Studium jest zmianą Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego obowiązującego dla Gminy Wiskitki zatwierdzonego Uchwałą Nr 71/99/8 Rady Gminy w Wiskitkach z dnia 30 grudnia 1999r.

CEL OPRACOWANIA STUDIUM

Celem sporządzenia zmiany Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Wiskitki jest aktualizacja ww. dokumentu oraz określenie polityki przestrzennej Gminy.

Aktualizacja polega na dostosowaniu Studium do obowiązujących uwarunkowań prawnych, wynikających głównie z wprowadzenia w życie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Studium jest zmianą dotychczasowego obowiązującego Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Wiskitki zatwierdzonego Uchwałą Nr 71/99/8 Rady Gminy w Wiskitkach z dnia 30 grudnia 1999r.

Określenie polityki przestrzennej polega na ustaleniu lokalnych zasad organizacji struktury przestrzennej Gminy w zakresie:

- podstawowych elementów sieci osadniczej,
- rozmieszczenia infrastruktury technicznej i społecznej oraz systemów komunikacji,
- wymagań dotyczących ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego,

przyjmując ład przestrzenny i rozwój zrównoważony za podstawę tych działań.

Politykę przestrzenną wyrażoną w niniejszym Studium należy rozumieć jako działalność władz Gminy Wiskitki, zmierzającą do wykorzystania zróżnicowanych cech przestrzeni Gminy w sposób zapewniający osiągnięcie strategicznych celów rozwoju i polegającą na kształtowaniu odpowiednich do tych celów struktur zagospodarowania przestrzennego.

Generalną zasadą kształtowania i zagospodarowania obszaru jest zrównoważony rozwój będący priorytetem gospodarki przestrzennej w Polsce. Rozwój ten rozumiany jest jako zintegrowany rozwój przestrzenny, gospodarczy, społeczny i kulturowy harmonizujący z zasobami i walorami naturalnymi, przede wszystkim przyrodniczymi.

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Wiskitki spełnia ponadto funkcję poznawczą, realizowaną poprzez dostarczenie wiedzy na temat przestrzennych uwarunkowań i lokalnych szans rozwoju Gminy. Funkcję promocyjną - w zakresie propagowania walorów i możliwości Gminy wobec potencjalnych inwestycji i inicjatyw gospodarczych oraz operacyjną w zakresie koordynacji działań gospodarczych i społecznych oddziałujących na przestrzeń Gminy i powiązania zewnętrzne.

**UWARUNKOWANIA
ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO
GMINY WISKITKI**

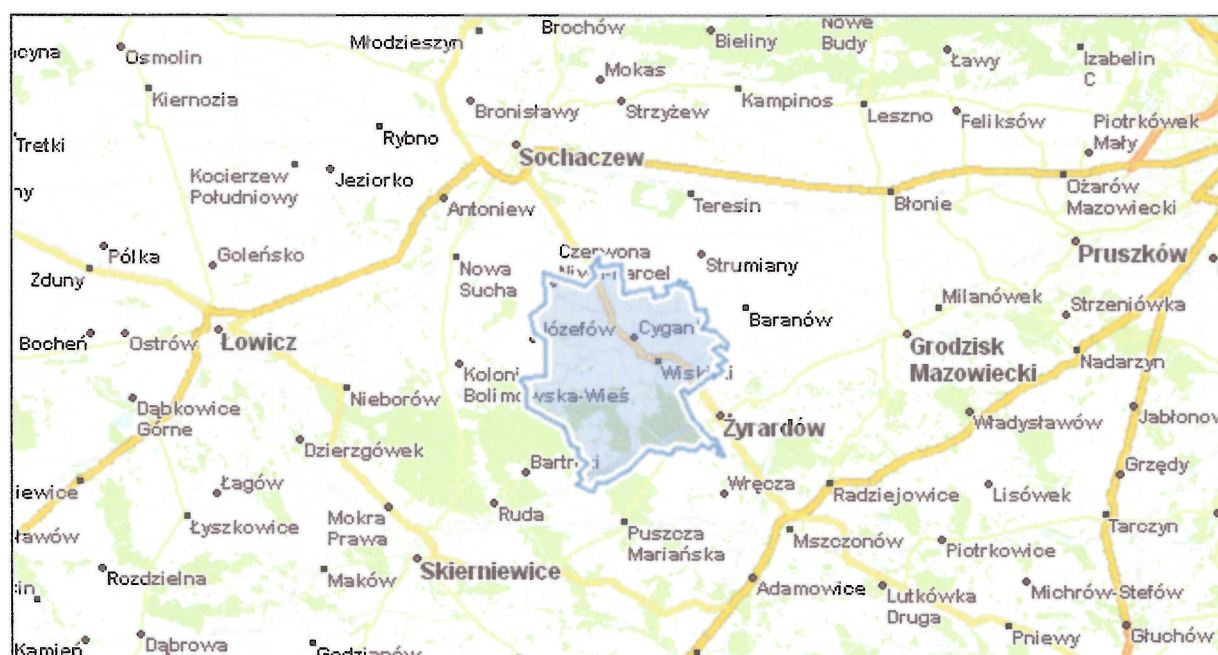
A. UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO GMINY WISKITKI

I. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE

1. Uwarunkowania zewnętrzne wynikające z położenia gminy na tle powiatu i województwa.

Gmina Wiskitki to gmina wiejska położona w zachodniej części województwa mazowieckiego w powiecie żyrardowskim. W latach 1975-1998 gmina administracyjnie należała do województwa skierniewickiego. Siedzibą władz gminy są Wiskitki. Gmina stanowi 28,19% powierzchni powiatu żyrardowskiego. Graniczy z miastem Żyrardów oraz następującymi gminami: Puszcza Mariańska, Bolimów, Nowa Sucha, Teresin, Baranów, Jaktorów i Radziejowice.

Ryc.1. Obszar gminy Wiskitki na tle zachodniej części województwa mazowieckiego.

Gmina Wiskitki leży w bezpośredniej strefie oddziaływania **metropolii warszawskiej**. Położenie w strefie oddziaływań miasta Warszawa jest dla Gminy niezwykle ważnym punktem odniesienia. Jednym z kluczowych czynników zewnętrznych warunkujących rozwój lokalny jest bowiem oddziaływanie czynników prorozwojowych z dużych ośrodków miejskich na otaczające je tereny.

Bliskość Warszawy wpływa na:

- migracje osób młodych i wykształconych w związku z zapotrzebowaniem warszawskiego rynku pracy,
- zjawisko suburbanizacji, czyli przenoszenie się osób z miasta na tereny wiejskie,
- dominację w części południowej i południowo - wschodniej gminy mieszkalnego kierunku rozwoju i tendencję do rozszerzania się terenów zabudowy mieszkaniowej wokół stacji kolejowych na linii Warszawa – Łódź oraz w sąsiedztwie miasta Żyrardów,
- wzrost nabywców nieruchomości mieszkalnych z aglomeracji warszawskiej,
- wzrost inwestorów spoza terenu gminy,
- wzrost zainteresowania na terenie gminy usługami agroturystycznymi, rekreacyjnymi.

Komunikacyjnie gmina Wiskitki położona jest na linii ważnego korytarza komunikacyjnego jakim jest autostrada A2 Berlin – Warszawa. Węzeł autostradowy "Wiskitki" znajduje się w miejscowości Wiskitki i zlokalizowany jest w odległości ok. 50

km od granic stolicy Polski. Gmina Wiskitki posiada zatem dogodny dostęp do wybudowanej autostrady A2, której odcinek zrealizowany został właśnie na terenie gminy. Takie położenie zwiększa szanse gminy na rozwój inwestycji zewnętrznych.

Z południa na północ gminę przecina droga krajowa nr 50 stanowiąca ważny szlak tranzytowy na linii Sochaczew – Grójec – Mińsk Mazowiecki (fragment trasy Terespol – Poznań – Słubice) oraz część „Dużej obwodnicy Warszawy”.

W zakresie przewozów kolejowych przez obszar gminy Wiskitki przebiega magistralna linia kolejowa nr 1 relacji Warszawa – Katowice. Jest to linia obsługująca głównie ruch pasażerski, z ukierunkowaniem na przejazdy przyspieszone. W miejscowościach Franciszków i Jesionka znajdują się stacje kolejowe („Jesionka”, Sucha Żyrardowska”), które obsługują ruch pasażerski dla pociągów osobowych. Są to punkty przystankowe bez obiektów obsługi pasażerskiej. Połączenia te stanowią ważny środek transportu. Mieszkańcy okolicznych miejscowości korzystają ze stacji głównie w celach dojazdowych do miejsc pracy m.in. do Warszawy, Skierniewic, Żyrardowa.

2. Uwarunkowania zewnętrzne wynikające z dokumentów planistycznych szczebla wojewódzkiego i krajowego.

Uwarunkowania wynikające z Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju

13 grudnia 2011r została przyjęta Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.

KPKZ 2030 wprowadza współzależność celów polityki przestrzennej z celami polityki regionalnej, wiąże planowanie strategiczne z programowaniem działań w ramach programów rozwoju i programów operacyjnych współfinansowanych ze środków UE.

Cele zawarte w KPKZ zakładają integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury osadniczej.

Cel strategiczny: Efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągania ogólnych celów rozwojowych - konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia, sprawności funkcjonowania państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym w długim okresie.

KPKZ wskazuje sześć celów polityki przestrzennego zagospodarowania kraju. Wszystkie elementy struktury przestrzennej kraju, są ze sobą ściśle powiązane i dopełniają się wzajemnie:

1. Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności.
2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów.
3. Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej.
4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski.
5. Zwiększenie odporności struktury przestrzennej na zagrożenia naturalne i utratę bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa.
6. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego.

Gmina Wiskitki położona jest w obszarze metropolitalnym Warszawy - znajduje się w strefie bezpośredniego wpływu centralnego ośrodka wzrostu jakim jest Warszawa.

KPZK nakłada obowiązek wdrożenia ustaleń i zaleceń w niej określonych do planów zagospodarowania przestrzennego województw w zakresie delimitacji obszarów funkcjonalnych i sporządzenie dla nich opracowań planistycznych w formie opracowania strategii, planów i studiów zagospodarowania przestrzennego.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa uchwalono w dniu 7 czerwca 2004r uchwałą sejmiku Województwa Mazowieckiego nr 65/2004, opublikowano w Dz. Urz. Woj. Maz. nr 217 z dnia 28.08.2004r. poz. 5811. Obecnie trwają prace nad zmianą Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa.

Polityka przestrzenna dotycząca Gminy Wiskitki wyrażona w Studium uwzględnia kontekst krajowy jak i wojewódzki określony w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego. Z Planu tego wynikają następujące uwarunkowania dla Gminy Wiskitki:

- na podstawie analizy cech społeczno-gospodarczych i zróżnicowanych możliwości rozwoju, województwo mazowieckie podzielono na obszary polityki przestrzennej. Gmina Wiskitki zgodnie z tym podziałem znajduje się w obszarze największych wpływów Aglomeracji Warszawskiej z przewagą funkcji pozarolniczych i łatwą dostępnością komunikacyjną Warszawy.
- obszar Gminy leży w granicach obszaru metropolitalnego Warszawy. W ustaleniach dotyczących opracowania planu zagospodarowania przestrzennego obszaru metropolitalnego wprowadzono następujący zapis: „przyjmuje się, że analizy i studia dla przeprowadzenia ostatecznej delimitacji obszaru metropolitalnego Warszawy obejmą obszar powiatów w zasięgu „Dużej Obwodnicy Warszawy”, a tym samym obejmą obszar Gminy Wiskitki.
- jedną z głównych tez polityki przestrzennej zawartej w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego stała się polityka wspierania dotychczasowych tendencji rozwoju, która obejmuje między innymi doskonalenie i dalszy rozwój systemu transportowego. Przez obszar Gminy Wiskitki przebiega postulowany europejski korytarz transportowy. Bliskość dwóch największych aglomeracji w Polsce: warszawskiej i łódzkiej oraz położenie przy trasie tranzytowej Terespol - Poznań - Słubice, która stanowi część obwodnicy Warszawy stanowi o atrakcyjności komunikacyjnej Gminy Wiskitki. Nadzieją na zwiększenie dostępności komunikacyjnej Gminy Wiskitki jest autostrada A-2, która przebiega przez teren Gminy. Dodatkowo w Wiskitkach zrealizowany został jeden z węzłów na autostradzie A-2. Pozwoli to wpłynąć na wzrost zainteresowania Gminą, jako odpowiednim terenem do inwestowania oraz na rozwój infrastruktury ekonomicznej i społecznej. Przez teren Gminy przebiega również międzynarodowa linia kolejowa (dawniej kolej warszawsko - wiedeńska), łącząca Warszawę z Łodzią.
- zgodnie z Koncepcją Zagospodarowania Przestrzennego Województwa obszar Gminy (ze względu na jego uwarunkowania wewnętrzne i zewnętrzne) jest predestynowany do rozwoju towarowego rolnictwa wielokierunkowego, ze specjalnością produkcji rolnej w zakresie warzywnictwa. Polityka przestrzenna województwa na obszarze największych wpływów aglomeracji warszawskiej ma polegać na wspieraniu dotychczasowych kierunków rozwoju – czyli dalszego rozwoju warzywnictwa.
- w zakresie rozwoju ponadlokalnych systemów infrastruktury technicznej - przez obszar Gminy przebiega istniejący europejski korytarz transportowy. Plan województwa wyznacza również do adaptacji linie energetyczne wysokiego napięcia 400 kV i do modernizacji linię 220 kV.
- „Duża obwodnica Warszawy” oparta na południu na ciągu krajowym nr 50 – istniejącej drodze krajowej nr 50 (GP), przebiegającej z południa na północ przez

środkową część gminy Wiskitki, stanowić ma jedno z połączeń obwodowych zwiększających spójność przestrzeni województwa.

- w zakresie ochrony walorów środowiska przyrodniczego polityka samorządu województwa mazowieckiego przewiduje zwiększenie powierzchni prawnie chronionych obszarów przyrodniczych, a wśród nich powiększenie Bolimowskiego Parku Krajobrazowego – co wiązałoby się z rozszerzeniem zasięgu Parku na zachodnio – północne tereny Gminy. Z kolei Krajowy Program Zwiększania Lesistości przyjmuje że zalesienie w województwie mazowieckim do 2020 roku obejmie ok. 75 tys. ha gruntów rolnych, w tym 71 tys. stanowiących własność prywatną. Obszary objęte zalesieniami występują także w powiecie żyrardowskim, w którym położona jest gmina Wiskitki.
- w zakresie rozwoju usług turystyki i rekreacji, południowo – wschodnia część Gminy położona jest w rejonie turystycznym o znaczeniu lokalnym.

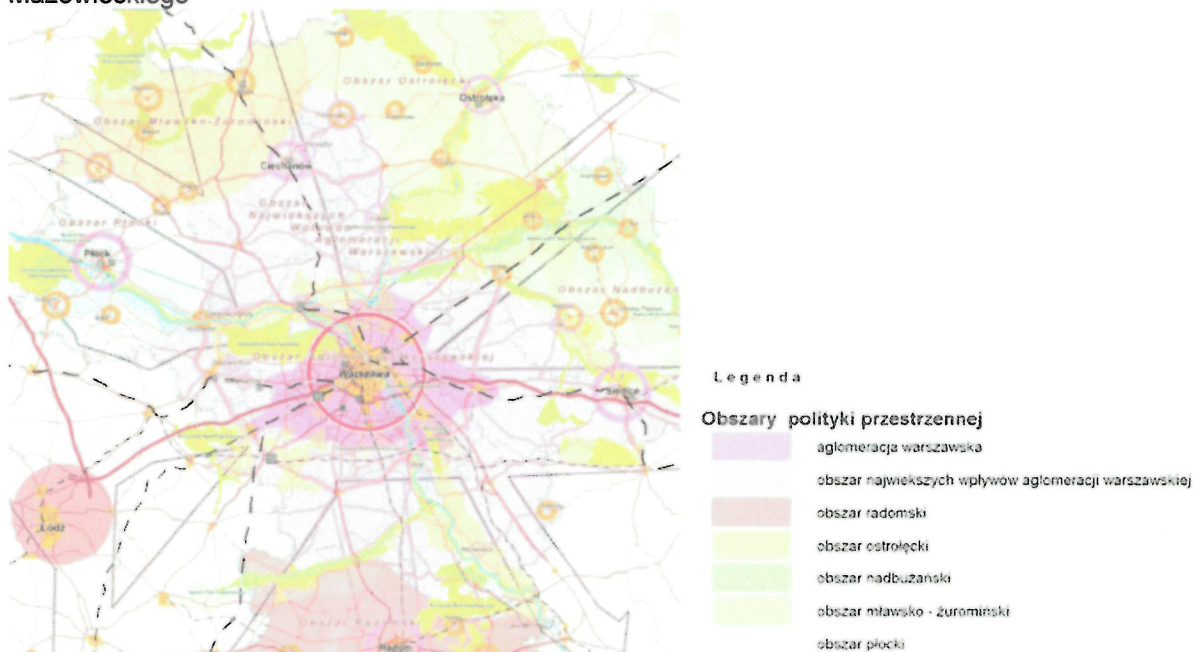
Z zapisanych w Planie dla na terenie gminy Wiskitki zadań zrealizowane zostały:

- wybudowano odcinek autostrady A-2 i węzeł autostradowy Wiskitki. Jest to zadanie rządowe ujęte w „Programie budowy dróg krajowych na lata 2008 – 2010” przyjętym uchwałą Rady Ministrów Nr 163/2007 z dnia 25 września 2007r. w sprawie ustanowienia programu wieloletniego pn. jw. oraz uwzględniona w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego jako zadanie do objęcia programem rządowym, dotyczącym dróg krajowych.
- wybudowano obwodnicę Żyrardowa w ciągu drogi krajowej nr 50 – fragment przebiega przez gminę Wiskitki.
- zmodernizowano fragment linii kolejowej Warszawa – Łódź przebiegający m.in. przez gminę Wiskitki.

Z zapisanych w Planie na terenie gminy Wiskitki zadań do zrealizowania pozostały:

- planowana linia 400kV, gazociągi lokalne i podłączeniowe – podłączenie m. Wiskitki, długość 11km, połączenie z gazociągiem Błonie - Sochaczew.
- w zakresie gospodarki odpadami zgodnie z Planem Gospodarki Odpadami w Województwie Mazowieckim gmina Wiskitki objęta jest programem budowy potencjału technicznego w zakresie selektywnego gromadzenia odpadów ulegających biodegradacji.

Ryc.2. Kierunki polityki przestrzennej – Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego, Warszawa 2004r.

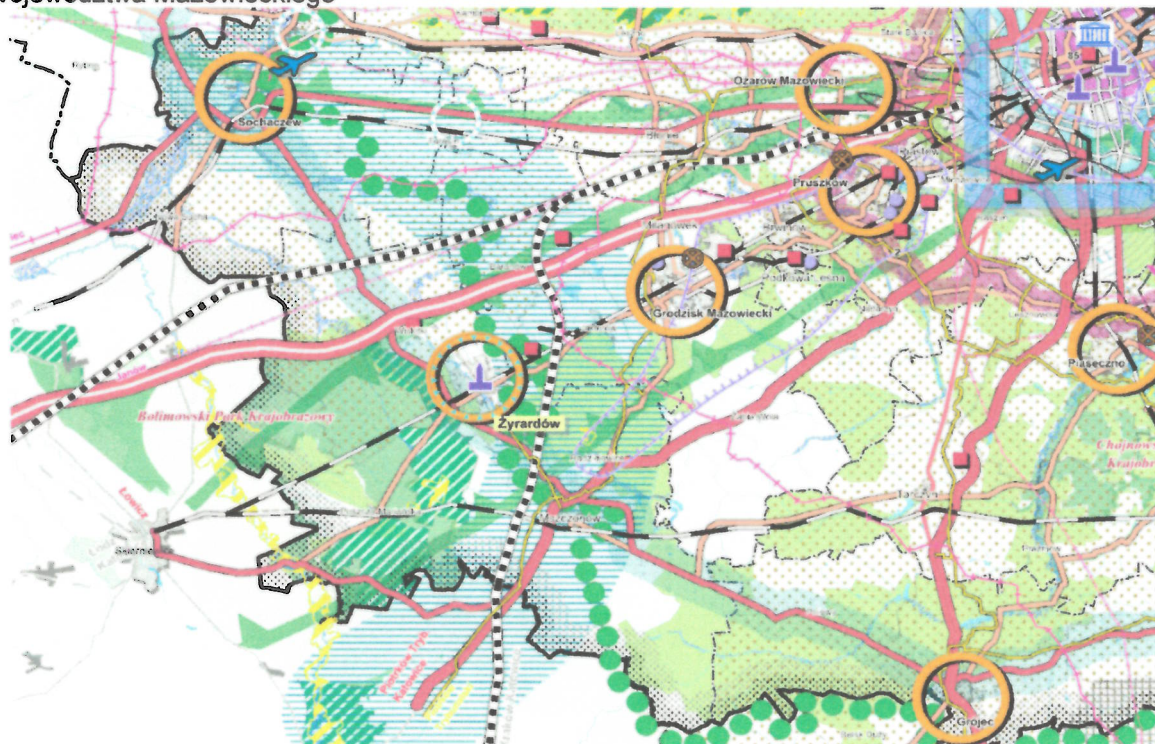

Uchwałą Sejmiku Województwa Mazowieckiego (Nr 166/10 z dnia 11 października 2010 roku) przystąpiono do sporządzenia zmiany *Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego*, uchwalonego w 2004 roku. Uchwała o podjęciu prac nad aktualizacją *Planu* wynikała bezpośrednio ze sporządzonej *Oceny Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego* wykonanej w trybie art. 45 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Wykazała ona potrzebę aktualizacji ze względu na nowe tendencje zmian procesów społeczno-gospodarczych i przestrzennych, nowe uwarunkowania. „Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego” został przyjęty przez Sejmik Województwa Mazowieckiego Uchwałą nr 180/14 na posiedzeniu 7 lipca 2014r i opublikowany w Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia 15 lipca 2014r poz. 6868.

Plan w zakresie kierunków zagospodarowania dla terenu Gminy Wiskitki podtrzymuje główne kierunki ustalone w poprzednim planie wskazując nowe cele publiczne o znaczeniu ponadlokalnym:

- w zakresie infrastruktury wodno-kanalizacyjnej: wskazano budowę kanalizacji sanitarnej w gminie Wiskitki zgodnie z Krajowym Programem Oczyszczania Ścieków Komunalnych i Regionalnym Programem Operacyjnym WM 2007-2013.
- w zakresie inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym z zakresu infrastruktury transportowej wskazano na obszarze gminy:
 - Rozbudowę drogi wojewódzkiej nr 719 relacji Warszawa – Kamion (WPF Województwa Mazowieckiego);
 - Budowę pierwszej w Polsce linii Kolei Dużych Prędkości Warszawa – Łódź – Poznań/Wrocław (Program budowy i uruchomienia przewozów Kolejami Dużych Prędkości w Polsce);
 - Modernizację linii kolejowej Warszawa- Łódź, etap II, Lot A - odcinek Warszawa Zachodnia – Miedniewice (Skierniewice);
 - Dokumentację przedprojektową dla budowy nowej linii kolejowej łączącej Jaktorów (linia nr 4) z linią nr 3, segregującą ruch pociągów na trasach wylotowych z Warszawy w kierunku zachodnim (Wieloletni Program Inwestycji Kolejowych do roku 2015 – wykaz zadań rezerwowych).

Ryc.2. Kierunki Zagospodarowania Przestrzennego – Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego

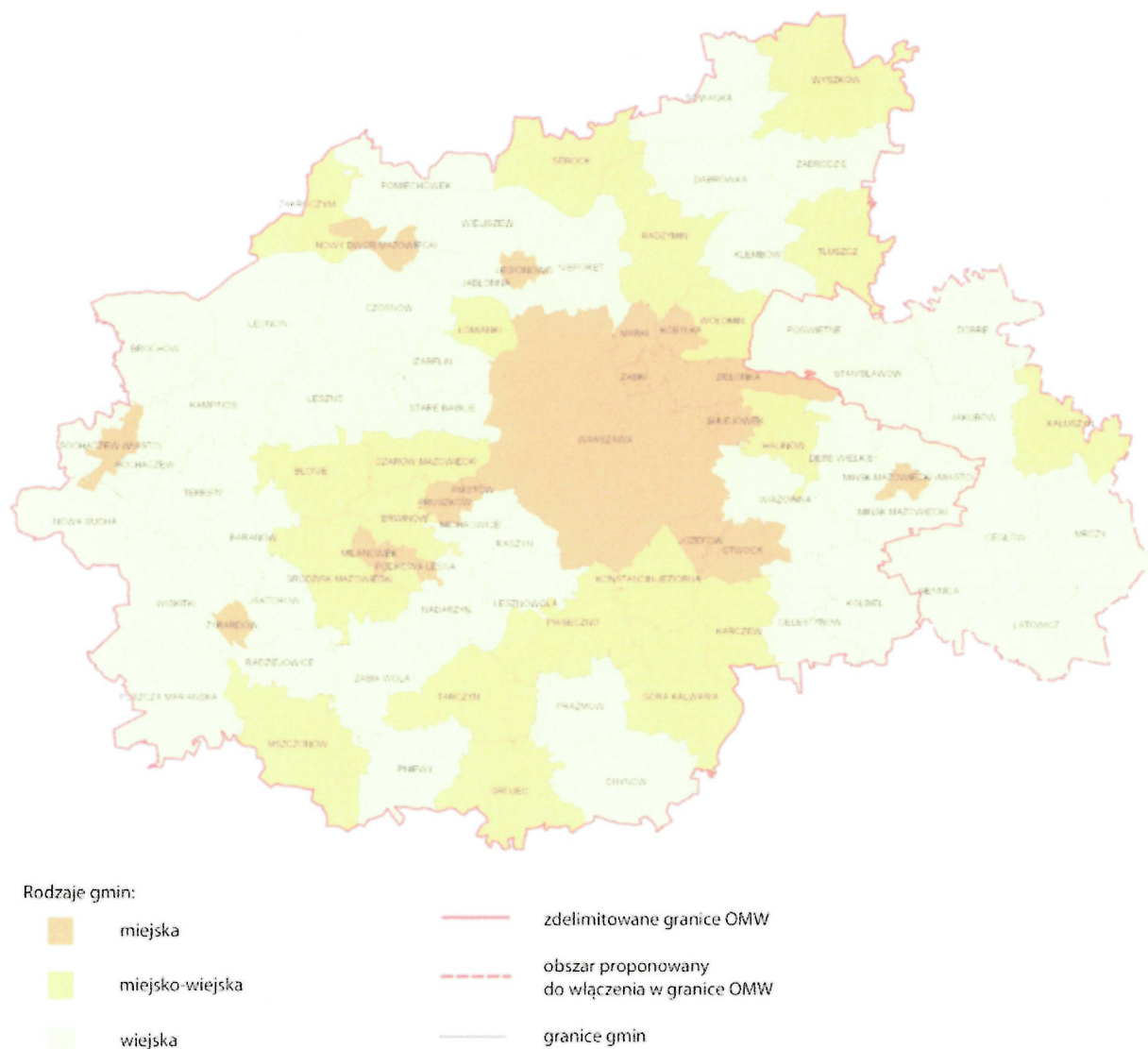
Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego, Warszawa 2014r.

Studium Planu Zagospodarowania Przestrzennego Obszaru Metropolitalnego Warszawy.

Wg Planu Zagospodarowania Przestrzennego Obszaru Metropolitalnego Warszawy gmina Wiskitki stanowi część obszaru metropolitalnego Warszawy.

Ryc.3. Położenie Gminy Wiskitki na tle Obszaru Metropolitalnego Warszawy

Źródło: Studium Planu Zagospodarowania Przestrzennego Obszaru Metropolitalnego Warszawy, Warszawa 2011r.

Gmina Wiskitki położona jest w zasięgu ważnego dla obszaru metropolitalnego południowo - zachodniego pasma rozwoju wyznaczonego wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych. Południowa część Gminy leży w zasięgu pasma rozwoju Warszawa – Żyrardów, położonego w II europejskim korytarzu transportowym związanym z przebiegiem autostrady A2 Warszawa – Berlin, linii kolejowej Warszawa – Skierniewice – Katowice i drogi wojewódzkiej nr 719 Warszawa – Pruszków – Żyrardów – Kamion. W paśmie tym przewiduje się m.in. rozwój funkcji usługowo – mieszkaniowej oraz turystycznej.

Priorytetami odnoszącymi się do obszaru metropolitalnego Warszawy i gminy Wiskitki są:

- w zakresie rozwoju policentrycznej sieci osadniczej obszaru metropolitalnego - koncentracja nowej zabudowy mieszkaniowej i gospodarczej w wyznaczonych strefach i zapobieganie jej chaotycznemu rozlewaniu się na tereny otwarte oraz zachowanie i rozwój terenów zielonych w formie wieloprzestrzennych ciągów powiązań ekologicznych;

Jako kierunki zagospodarowania przestrzennego Obszaru Metropolitalnego Warszawy, istotne z punktu widzenia gminy Wiskitki, przyjęto:

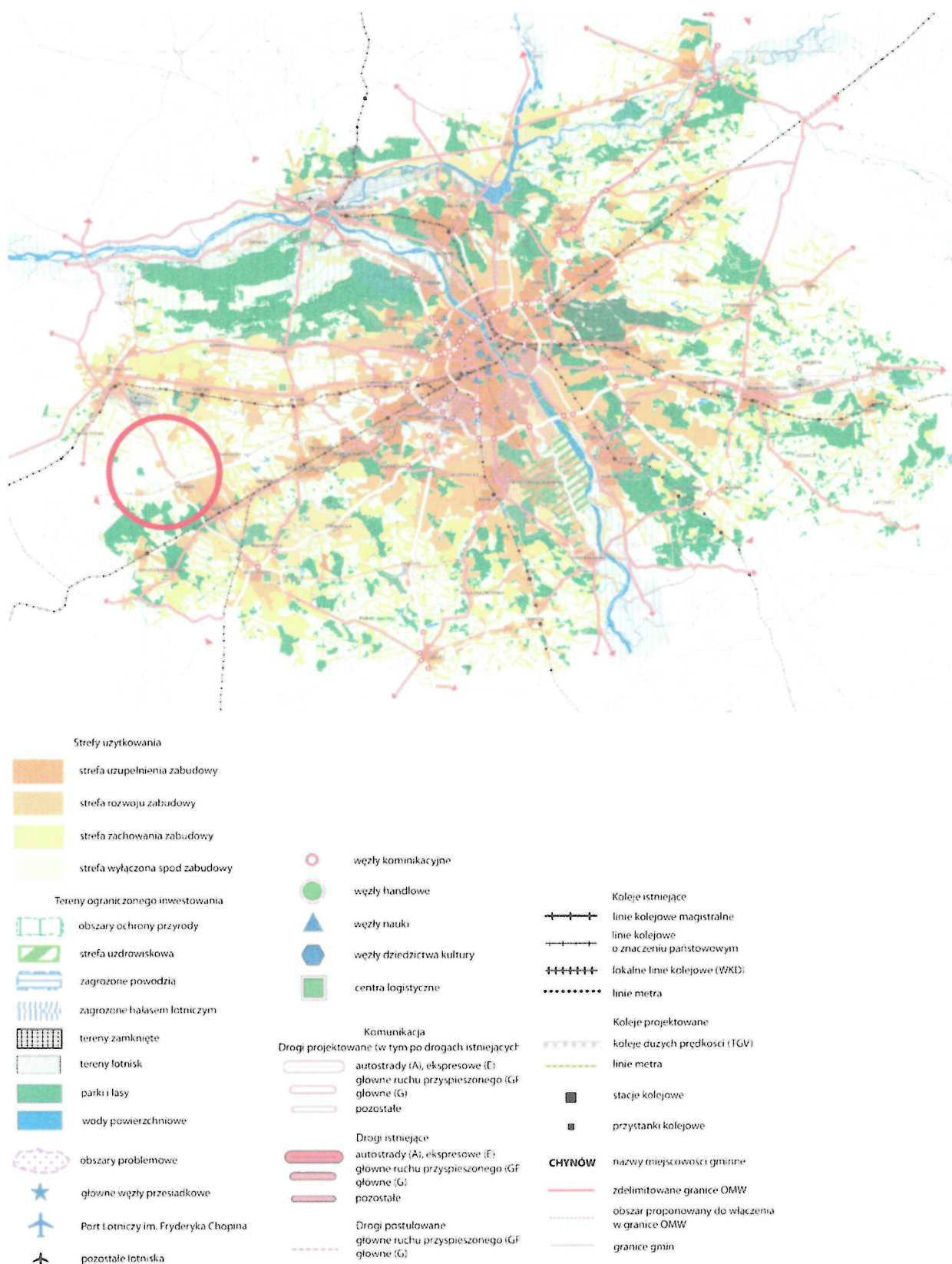
- rozwój przestrzenny obszaru zgodnie z dotychczasowym trendem rozwoju tj. wzdłuż pasm utworzonych wokół korytarzy komunikacyjnych. Południowa część gminy Wiskitki położona jest w zasięgu południowo - zachodniego pasma rozwojowego, gdzie wskazuje się rozwój funkcji mieszkaniowo - usługowej i turystycznej,
- pomiędzy pasmami rozwoju należy zachować przestrzenie o mniejszej intensywności zagospodarowania - na północ od pasma południowo - zachodniego wskazana została strefa dobrych gleb użytkowanych rolniczo (na Równinie Łowicko - Błońskiej), o niskich walorach przyrodniczych i niskiej lesistości oraz korytarz ekologiczny łączący obszary Natura 2000 wraz z terenami rezerwowanymi pod projektowane domknięcie zielonego pierścienia wokół Warszawy,
- należy dążyć do powiązania radialnej sekwencji pasm rozwoju układem komunikacyjnym o charakterze obwodowym, który łączyłby poszczególne pasma bez konieczności przemieszczania się do centrum obszaru,
- całość obszaru metropolitalnego powinna być zamknięta strefą zielonego pierścienia o charakterze przyrodniczym, bezpośrednio powiązanego z przestrzeniami ekstensywnego użytkowania.

Studium Zagospodarowania OMW wyznacza strefy użytkowania w granicach obszaru tj. strefę uzupełnienia zabudowy, strefę rozwoju zabudowy, strefę zachowania zabudowy oraz strefę wyłączoną spod zabudowy. Jako tereny do rozwoju zabudowy na terenie gminy Wiskitki wskazane zostały tereny wsi Wiskitki oraz wsi Kozłowice Nowe i Kozłowice Stare oraz tereny w rejonie węzła autostradowego. Jako tereny do uzupełnienia istniejącej zabudowy wskazane zostały tereny centrum wsi Guzów i Miedniewice.

Znaczna część gminy (część zachodnia oraz północna) została wskazana jako teren predestynowany do kształtowania zielonego pierścienia Warszawy. W ramach kształtowania zielonego pierścienia wskazano w gminie Wiskitki utrzymanie i kształtowanie terenów o dużej przydatności dla rolnictwa poprzez ograniczanie przeznaczenia terenów na cele nierolnicze, zakładanie i pielęgnowanie śródpolnych pasów zadrzewień, lasów, zachowanie mozaikowatych krajobrazów rolniczych, racjonalne użytkowanie naturalnych zbiorowisk roślinnych i zwierzęcych. Inną zasadą zagospodarowania jest tworzenie warunków dla wypoczynku mieszkańców miast (m.in. szlaki turystyczne, ścieżki edukacyjne, gospodarstwa agroturystyczne).

Ryc.4. Kierunki zagospodarowania przestrzennego Obszaru Metropolitalnego Warszawy

Źródło: Studium Planu Zagospodarowania Przestrzennego Obszaru Metropolitalnego Warszawy, Warszawa 2011r.

II. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE WPŁYWAJĄCE NA KSZTAŁTOWANIE POLITYKI PRZESTRZENNEJ GMINY

1. UWARUNKOWANIA HISTORYCZNE

Pierwsza wzmianka o miejscowości pochodzi z 1221 r. i zalicza się ją do najstarszych w tej części powiatu. Nazwa „miasto” została użyta po raz pierwszy w 1349r. W drewnianym dworze myśliwskim w czasie polowań w pobliskich puszczach często gościli władcy i dostojnicy państwowi (Władysław Jagiełło, Jan Olbracht, Zygmunt August). Wiskitki prawa miejskie zyskały w XIV w., a utraciły w XVI. Odzyskanie statusu miejskiego nastąpiło po ożywieniu gospodarczym w 1595 r. Rozkwit trwał do wojny ze Szwecją. Podczas „potopu szwedzkiego” i wojny północnej w latach 1700 – 1721 miasto zostało zniszczone. Mimo odbudowy w XVII i XVIII w. Wiskitki nie odzyskały dawnego znaczenia. W 1869 r. władze carskie na mocy ukazu pozbawiły Wiskitki praw miejskich. Z początkiem II wojny światowej miejscowość utraciła swoją samodzielność administracyjną poprzez utworzenie Gminy Żyrardów – Wiskitki. Dopiero w 1975 r. miejscowość ponownie uzyskała samodzielność, stała się ponownie gminą. Rok później, podczas poświęcenia kaplicy Łubieńskich i Sobańskich gościł tu kardynał Stefan Wyszyński.

2. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DIAGNOZY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO I ANTROPOGENICZNEGO

2.1 Położenie geograficzne, warunki naturalne i rzeźba terenu

Gmina Wiskitki położona jest w zachodniej części województwa mazowieckiego w powiecie żyrardowskim. Zajmuje powierzchnię 15015 ha (150,15km²). W 40 wsiach, które tworzą 38 sołectw, mieszka 9857 osób (stan na dzień 31 grudnia 2012r.). Gęstość zaludnienia wynosi 65,30 osób/km².

Przez teren Gminy przepływają następujące rzeki: Pisia Gągolina, Sucha, Sucha Nida i Wierzbianka należące do prawego dorzecza rzeki Bzury.

Dzięki bliskości największych aglomeracji w Polsce – warszawskiej i łódzkiej oraz położeniu przy węźle autostradowym „Wiskitki” na autostradzie A-2 oraz przy drodze krajowej nr 50 stanowiącej część „Dużej obwodnicy Warszawy” i jednocześnie fragment trasy Terespol – Poznań – Słubice oraz drodze wojewódzkiej nr 719, Gmina cechuje się dobrą dostępnością komunikacyjną. Ponadto, w południowej jej części przebiega magistralna linia kolejowa nr 1 relacji Warszawa – Katowice.

Gmina ma ciekawe przyrodniczo tereny położone południowo – zachodniej części Gminy, objętej Bolimowskim Parkiem Krajobrazowym oraz dobre gleby znajdujące się w północnej części Gminy.

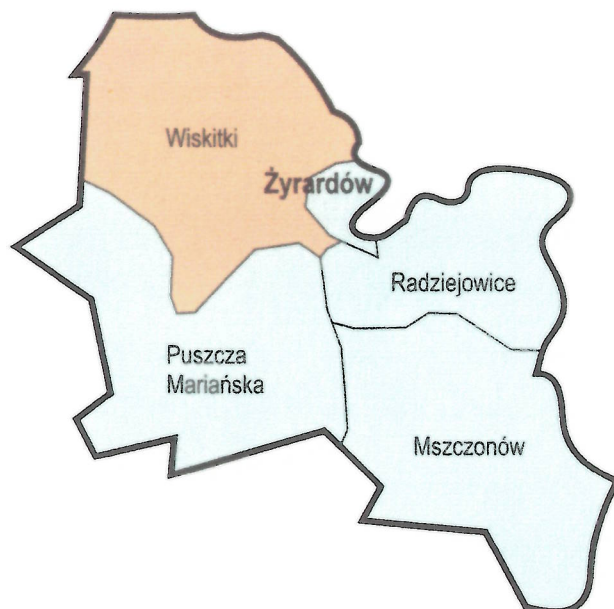

Rys.5 Położenie pow. żyrardowskiego na tle woj. mazowieckim

Źródło: „Katalog województwa mazowieckiego - miasta, powiaty, gminy”

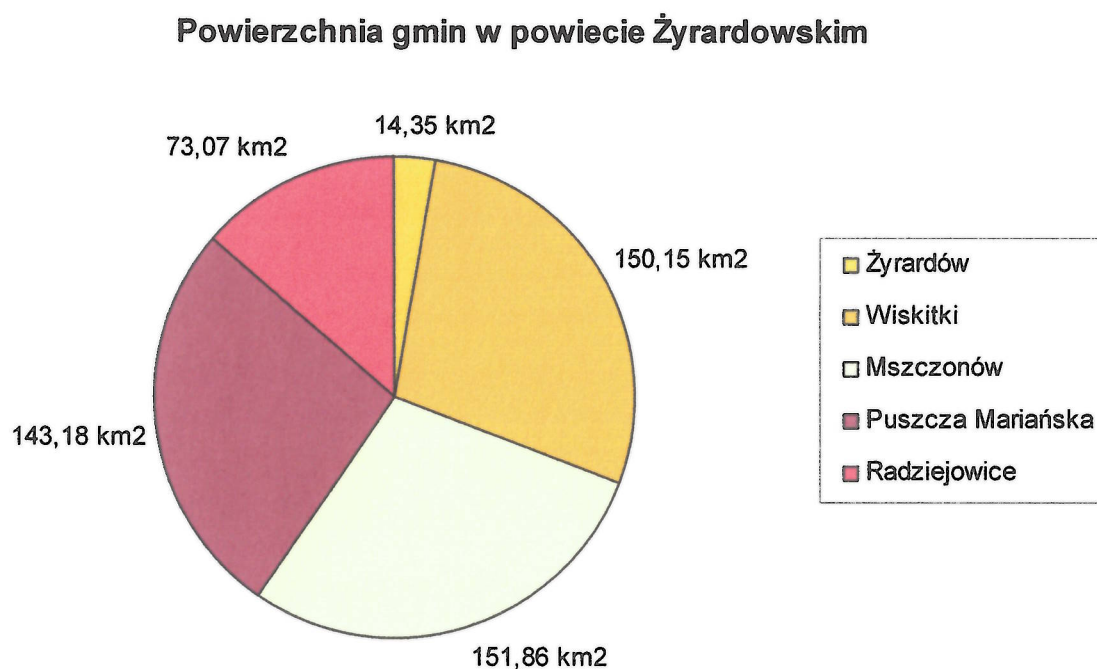
Rys.6 Położenie Gminy Wiskitki w pow. żyrardowskim.

Źródło: „Katalog województwa mazowieckiego - miasta, powiaty, gminy”.

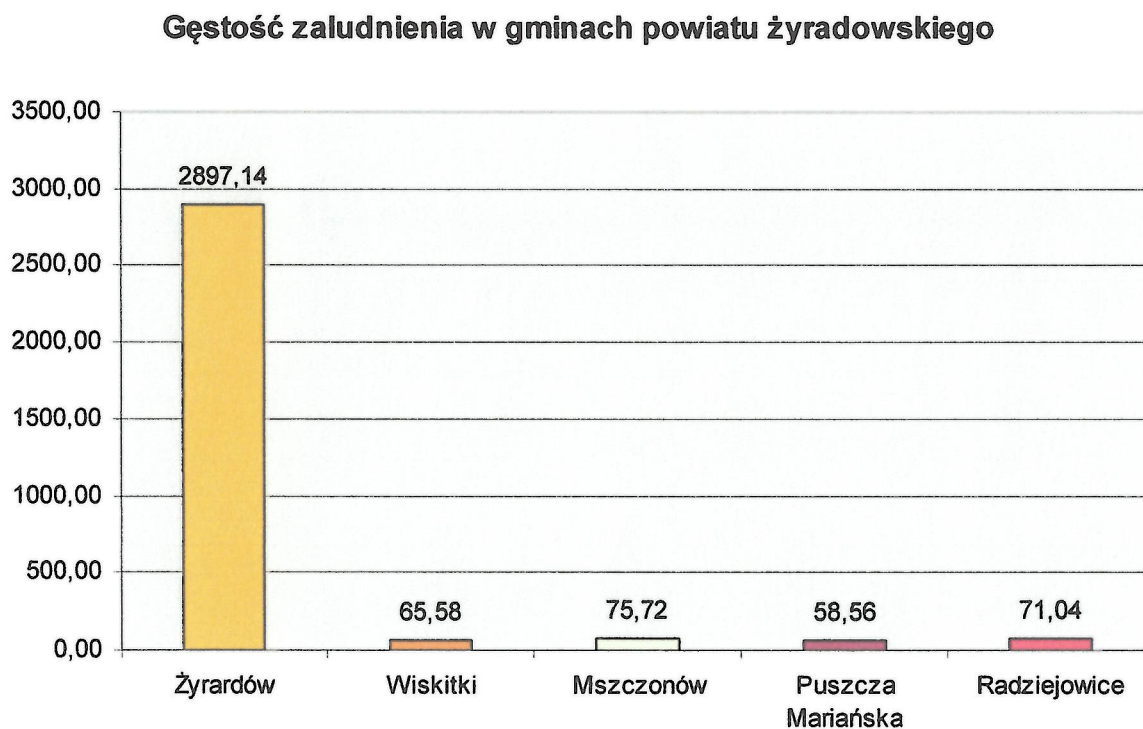

Wykres 1. Powierzchnia gminy Wiskitki na tle gmin z powiatu żyrardowskiego w 2011r. [km²]

Źródło: Dane uzyskane z jednostek samorządu terytorialnego.

Wykres 2. Gęstość zaludnienia gminy Wiskitki na tle gmin z pow. żyrardowskiego w 2011r.

Źródło: Dane uzyskane z jednostek samorządu terytorialnego.

A. Rzeźba terenu

Rzeźba terenu Gminy Wiskitki jest mało zróżnicowana. W krajobrazie dominują rozległe płaszczyny i równiny. Deniwelacje terenu są nieznaczne rzędu 28 m. Terenem najwyższym położonym jest rejon Franciszkowa (122,4 m n.p.m.), zaś najniższej - rejony Aleksandrowa (93,6 m n.p.m.) oraz Drzewicza Nowego (94,3 m n.p.m.).

Na obszarze gminy Wiskitki wyróżnia się 2 główne jednostki geomorfologiczne: rozległy obszar stożków napływowych, zajmujący południową i centralną część obszaru, łagodnie nachylony w kierunku północno-zachodnim oraz wysoczyznę morenową płaską, obejmującą północną część gminy należącą do mezoregionu Równiny Łowicko - Błońskiej.

Strefa stożków napływowych rozciąga się na dużym obszarze, na wysokości ok. 130,0 - 100,0m n.p.m. Wskazuje ona małe urozmaicenie rzeźby terenu. Jest to obszar płaski, nieznacznie nachylony ku północy i północnemu zachodowi. Powierzchnia stożków rozcięta jest szeregiem drobnych, nie głębokich (2-3 m głębokości) dolinek, z których część jest wykorzystywana przez współczesne ciek. Największym urozmaiceniem tego krajobrazu są wydmy i towarzyszące im zagłębienia. Występują one dość powszechnie w zachodniej części stożków: w Smolarni i Popielarni.

Fragment Równiny Łowicko-Błońskiej charakteryzuje się jeszcze bardziej monotonicznym krajobrazem.

Obszar gminy Wiskitki należy do zlewni Bzury, rozcięty jest szeregiem niewielkich cieków: Pisia Gągolina i Sucha Nida. Na obszarze wysoczyzny morenowej polodowcowej płaskiej w dolinach rzek spotykamy dość rozległe powierzchnie tarasów nadzalewowych, których wysokość waha się od 1,0 do 4,0 m ponad dno doliny.

B. Warunki geologiczno - gruntowe

Pod względem geograficznym obszar gminy Wiskitki położony jest w granicach rozległej jednostki morfologicznej - Równiny Łowicko-Błońskiej, która należy do makroregionu Niziny Środkowomazowieckiej (Kondracki i A. Rychling- Atlas RP, 1993).

Obszar gminy Wiskitki znajduje się w zachodniej części depresyjnej formy - Niecki Warszawskiej w obrębie Synklinorium Brzeźnego. Na osadach kredowych, w stropie których w okresie ruchów laramijskich powstała rozległa depresja (-75 m p.p.m.), zalega wypełniony osadami eocenu i seriami ilastymi pliocenu (iły pstrę - poznańskie) kompleks osadów trzeciorzędowych, tworząc tzw. Nieckę Mazowiecką.

Powierzchnia trzeciorzędowa zalega w części północnej Gminy na rzędnej 60,0-75,0 m n.p.m. zaś w części południowo-wschodniej Gminy na rzędnej 48,0 m n.p.m. Ukształtowanie powierzchni trzeciorzędowej w aspekcie prowadzonych w tym rejonie badań m.in. geoelektrycznych, pozwoliło na określenie rozpoznanej tu formy morfologicznej jako tzw. „kopalna dolina Kozłowska”. W okresie czwartorzędu utwory serii górnokredowej i trzeciorzędowej zostały pokryte płaszczem osadów czwartorzędowych, które dla budowy geologicznej i rzeźby terenu współczesnej powierzchni terenu mają zasadnicze znaczenie. Utwory te osiagają na obszarze Gminy zróżnicowaną miąższość, przeważnie w przedziale 20-70m i są to głównie osady plejstoceny o genezie lodowcowej i wodnolodowcowej. Serie czwartorzędowe składają się generalnie z dwóch (miejscami z trzech) kompleksów utworów glacialnych i limnoglacialnych (glin zwałowych lub mułków i łąw), deponowanych głównie w okresie zlodowaceń południowopolskich (starsze, niższe) oraz zlodowaceń środkowopolskich (młodsze, wyższe). Kompleksy te są rozdzielone jedną serią piaszczysto - żwirową akumulowaną w interglacjale wielkim, pomiędzy zlodowaceniami.

W podłożu utworów powierzchniowych w części południowej gminy stwierdzono generalnie występowanie serii utworów lodowcowych stadiału Pilicy zlodowacenia Warty, zwiętrzałych w stropie do postaci glin eluwialnych, tworzących serię utworów eluwialnych strefy peryglacialnej zlodowacenia Wisły.

W dolinach rzek: Pisi-Gągoliny i Suche-Nidy zalegają holoceny mułki, piaski i żwiry rzeczne, natomiast w obrębie osad i obiektów infrastruktury technicznej występują

warstwy współczesnych osadów antropogenicznych, zalegających ciągłą warstwą na powierzchni terenu.

C. Surowce mineralne

Aktualnie na terenie gminy Wiskitki brak jest udokumentowanych w formie dokumentacji geologicznych w kategorii C₁ złóż surowców mineralnych (kruszywa naturalnego i surowców ilastych d/p. ceramiki budowlanej). W przeszłości surowce mineralne głównie ilaste d/p. ceramiki budowlanej były powszechnie eksploatowane w rejonie Wiskitek i Rotowa.

D. Gleby

Wszystkie gleby obszaru gminy Wiskitki zostały wykształcone bezpośrednio na podłożu osadów czwartorzędowych. Poszczególne typy genetyczne gleb rozwinęły się w silnym związku zarówno z ukształtowaniem terenu, podłożem mineralnym i stosunkami wodnymi. Największy obszar terenu gminy, pomiędzy rzeką Suchą Nidą a Pisią-Gągoliną, zajmują gleby czarne i szare ziemie wytworzone z glin zwałowych lekkich i piasków słabogliniastych i gliniastych leżących na glinach. Gleby III klasy bonitacyjnej reprezentowane są przez kilkuhektarowe kompleksy położone w rejonie Guzowa. Należą one do najlepszych w całym powiecie żyrdowskim rolniczych kompleksów przydatności gleb: pszennego dobrego i żytniego bardzo dobrego. Natomiast niewielki obszar terenu Gminy, na zachód od rzeki Suchoj Nidy, zajmują gleby brunatne wylugowane i gleby płowe (pseudobielicowe) wytworzone z glin zwałowych lekkich i piasków leżących na glinach. Należą one również do najlepszego w całym powiecie rolniczego kompleksu pszennego dobrego przydatności gleb. Bezpośrednio w dolinach rzek: Pisi - Gągoliny i Suchoj-Nidy oraz ich dopływów wykształciły się gleby hydromorficzne (glejowe, murszowe, wytworzone z torfów) oraz gleby madowe (wytworzone z piasków, glin, pyłów i łąw rzecznych). W ich obrębie występują częste, sezonowe wahania poziomu wód gruntowych, które prowadzą do rozwoju postępujących procesów humifikacji i murszenia, co w efekcie sprzyja procesom silnej mineralizacji zawartej substancji organicznej. Ten rodzaj gleb, wytworzony w oparciu o powyższy typ genetyczny, jest użytkowany jako łąki i pastwiska (użytki zielone bagienne i pobagienne).

Na terenie gminy przeważają grunty orne średniej jakości o klasach bonitacyjnych III i IV. Udział gleb bardzo kwaśnych i kwaśnych wynosi od 21 do 40%. Gleby są zasobne w makroskładniki, tj. magnez, fosfor i potas. Wykazują naturalną zawartość metali ciężkich.

Jakość gleb ma duży wpływ na prowadzenie upraw rolniczych. Wartość użytkowa gleb zależy od uregulowania stosunków wilgotnościowych oraz nawożenia mineralno-organicznego. Dużą rolę w produkcji rolnej odgrywają warunki termiczne, które określają długość okresu wegetacyjnego oraz ilość opadów atmosferycznych. Okres wegetacyjny wynosi średnio 210-220 dni, a średnia roczna suma opadów atmosferycznych wynosi od 450 do 550mm.

E. Warunki wodne

Zgodnie z podziałem hydrograficznym Polski (*Podział hydrograficzny Polski, Warszawa 1983 r.*) obszar gminy Wiskitki położony jest w zlewni Wisły, w dorzeczu Bzury i jej systemie rzeczny.

Wody powierzchniowe

Obszar gminy Wiskitki obejmuje dobrze rozwiniętą sieć powierzchniowych wód płynących, która położona jest w całości w dorzeczu rzeki Bzury, stanowiącej bezpośredni lewy dopływ Wisły. Przez teren Gminy przepływają następujące rzeki: Pisia Gąolina, Sucha, Sucha Nida i Wierzbianka należące do prawego dorzecza rzeki Bzury.

Teren Gminy jest odwadniany przez fragmenty zlewni: Suchej Nidy (część południowo - zachodnia Gminy) i Pisi Gąoliny (część północno - wschodnia Gminy). Na obszarze Gminy Wiskitki największą rolę odgrywa rzeka Sucha Nida. Przepływa na długości ok. 15km a jej zlewnia zajmuje ok. 75 % powierzchni gminy. Rzeka Pisia Gąolina płynie na długości ok. 8,5km i odwadnia 25 % obszaru Gminy.

Decydujące znaczenie dla kształtowania się maksymalnych stanów wody na rzekach tej części dorzecza Bzury i ekstremalnych przepływów maksymalnych w zlewni Pisi Gąoliny i Suchej Nidy mają głównie wezbrania zimowo - wiosenne o charakterze roztopowym (marzec - kwiecień) oraz intensywne wezbrania opadowe (maj - lipiec).

Niżówki letnie są poprzedzone okresem długotrwałej suszy atmosferycznej oraz suszy glebowej. Rozpoczynają się wtedy, gdy ustaje praktycznie odpływ powierzchniowy, a rzeki główne i ich ważniejsze dopływy zasilane są wyłącznie wodami podziemnymi. Niżówki letnie mają charakter bardziej długotrwały, gdyż czas odbudowy zasobów wodnych w zlewni, wystarczających do ponownego wystąpienia odpływu powierzchniowego jest praktycznie zawsze uzależniony od znacznych opadów atmosferycznych powodujących z reguły sukcesywny zanik zjawisk suszy glebowej i suszy atmosferycznej. Natomiast niżówki zimowe powstają w następstwie ustania spływu powierzchniowego, znacznego ograniczenia odpływu wód podziemnych poprzez zamarznięcie wierzchniej warstwy gruntu oraz zamarznięcie rzeki. Niżówki zimowe występują z reguły w grudniu i styczniu i mają charakter krótkotrwały ze względu na cykliczność występowania ociepleń wpływających na zjawisko topnienia pokrywy śnieżnej.

Jedną z niekorzystnych cech klimatu na obszarze gminy Wiskitki jest częste występowanie susz glebowych oraz hydrologicznych. Pojawiają się one przeważnie okresowo, w różnych porach roku i powodują niejednokrotnie poważne straty w środowisku wodnym oraz gospodarce. Bezpośrednim skutkiem występowania, a następnie trwania susz jest zakłócenie naturalnego bilansu wodnego na tym obszarze. W efekcie występuje nadmierne przesuszenie gleby, obniżenie poziomu zalegania pierwszego poziomu wód gruntowych oraz w dalszej konsekwencji drastyczne zmniejszenie przepływów wody w rzekach.

W czasie trwania suszy hydrologicznej częstym zjawiskiem występującym między innymi na tym obszarze jest znaczne obniżenie poziomu zalegania poziomu wód podziemnych, wysychanie źródeł oraz całych mniejszych cieków. Przykładem w tym zakresie może być sieć rzeczna Suchej Nidy, która w okresach długotrwałych susz hydrologicznych i glebowych ulega zanikowi szczególnie w południowej i środkowej części gminy.

Istniejące zasoby wód zlewni rzek Pisi Gąoliny i Suchej Nidy na obszarze gminy Wiskitki są użytkowane głównie dla potrzeb nawodnień rolniczych oraz gospodarki stawowej.

Pomimo, iż obecna zabudowa hydrotechniczna rzeki Pisi Gąoliny należy do znaczących w tej części dorzecza Bzury (retencja wodna jest zgrupowana głównie w jej odcinku środkowym i górnym), to poniżej Żyrardowa jest ona nadal zdecydowanie niewystarczająca.

Na obszarze gminy Wiskitki brak jest istotnych obiektów zabudowy hydrotechnicznej. Zabudowa tego typu ogranicza się głównie do niewielkich obiektów (zastawek) służących do potrzeb nawodnień rolniczych.

Wody gruntowe

W obrębie dolin rzecznych i obniżeń bezodpływowych wody gruntowe występują płycej niż 1,0 mppt. Dominują głębokości występowania w przedziale 1,0 - 2,0 mppt obserwowane na wyżej położonych terenach w rejonie takich miejscowości jak: Franciszków, Prościeniec, Łubno, Smolarnia, Antoniew, Tomaszew, Miedniewice, Hipolitów, Wiskitki. Wody gruntowe głębiej niż 2,0 mppt w obrębie strefy stożków napływowych występują na południowo - wschodnich obrzeżach gminy - rejon wsi

Jesionka, w rejonach wododziałów cieków – głównie w obszarach leśnych oraz w obrębie nadbudowy wydymowej – w rejonie Popielarni i Smolarni.

Na obszarze gminy Wiskitki wyróżnić można trzy typy występowania wody gruntowej uzależnione od budowy morfologicznej:

- obszary stożków napływowych i dolin cieków, gdzie wody gruntowe występują w postaci ciągłej warstwy wodonośnej wśród przepuszczalnych utworów piaszczystych. Swobodne zwierciadło wód gruntowych występuje tu na głębokości uzależnionej od lokalnego ukształtowania powierzchni terenu i odległości od drenującej sieci rzecznej melioracyjnej. Wody gruntowe występują tu płytko i bardzo płytko. W obrębie dolin rzecznych i obniżeń bezodpływowych wody gruntowe występują płycej niż 1,0 mppt. Dominują głębokości występowania w przedziale 1,0 – 2,0 mppt obserwowane na wyżej położonych terenach w rejonie takich miejscowości jak: Franciszków, Prościeniec, Łubno, Smolarnia, Antoniew, Tomaszew, Miedniewice, Hipolitów, Wiskitki. Wody gruntowe głębiej niż 2,0 mppt w obrębie strefy stożków napływowych występują na południowo – wschodnich obrzeżach Gminy – rejon wsi Jesionka, w rejonach wododziałów cieków – głównie w obszarach leśnych oraz w obrębie nadbudowy wydymowej – w rejonie Popielarni i Smolarni.
- obszar płaskiej wysoczyzny morenowej w sąsiedztwie strefy stożków napływowych, gdzie woda gruntowa występuje okresowo bardzo płytko (płycej niż 1,0 mppt), w cienkiej pokrywie piaszczysto – pylastej, leżącej na stropie glin zwałowych występujących zwykle nie głębiej niż 1,0 mppt. Omawiane wody mają charakter wybitnie sezonowy i w okresach suchych zanikają całkowicie na większości obszaru, utrzymując się jedynie w zagłębieniach bezodpływowych. Lokalnie w obrębie całej strefy płaskiej wysoczyzny morenowej, znajdującej się w granicach gminy Wiskitki, całoroczne wody gruntowe utrzymują się w piaszczystej nadbudowie wysoczyzny. Tworzą ją izolowane, łagodne kulminacje zbudowane z piasków wodnolodowcowych lub z piaszczysto- pylastych eluwiów glin zwałowych. W tych strukturach lustro wody gruntowej występuje zwykle głębiej niż 2,0 mppt.
- obszar północnej części wysoczyzny morenowej, leżący w oddaleniu od stożków napływowych charakteryzujący się ukształtowaniem powierzchni i budową geologiczną uniemożliwiającą gromadzenie się płytkich wód gruntowych. Pierwszy poziom wód gruntowych znajduje się tu zwykle głębiej niż 4,0 mppt i jest związany z piaskami wodnolodowcowymi zdeponowanymi w okresie interglacjału, poprzedzającego zlodowacenie Warty, po którym pozostały powierzchniowe gliny zwałowe.

Wody podziemne

Głębokość występowania pierwszego zwierciadła wody na terenie gminy Wiskitki waha się od 0,0 do 2,0 m. Wody na tych głębokościach występują w dnach dolin rzecznych i niecek wytopiskowych oraz na całym obszarze stożków napływowych. Na obszarze wysoczyzny pierwszy poziom wodonośny występuje na głębokości 2,5 m. Związany jest on z osadami wodno – lodowcowymi nadbudowującymi wysoczyznę oraz z przewarstwieniami piasków i żwirów w obrębie glin zwałowych zlodowacenia Warty. W okolicach Czerwonej Niwy stwierdzono występowanie pierwszego poziomu wód na głębokości 5-10 m.

Główne ujęcia wód podziemnych (o uregulowanym stanie wodnoprawnym) zlokalizowane są w południowej części gminy w następujących miejscowościach: Feliksów, Nowe Kozłowice i Działki w obrębie tzw. „kopalnej doliny Kozłowickiej”. Są to ujęcia pobierające wody podziemne czwartorzędowego poziomu wodonośnego. Woda z w/w ujęć pobierana jest na cele komunalne miasta Żyrardowa i gminy Wiskitki. Natomiast z poziomu trzeciorzędowego (ujęcia zakładowe w Guzowie), wody podziemne pobierane są na cele przemysłowe oraz do nawodnień rolniczych.

Zatwierdzone łączne zasoby wodne wód podziemnych na potrzeby gminy Wiskitki wynoszą 180 m³/h, z czego na ujęcie wody w Nowych Kozłowicach przypada 80 m³/h, a w Feliksowie – 100 m³/h.

Zanieczyszczenia wód

Wg „Stanu środowiska w województwie łódzkim w 2000 roku” kontrolą stanu czystości wód objęte były m.in. Bzura, Utrata i Pisia. Z raportu wynika, że rzeki te powinny osiągnąć III klasę czystości wód, jednak w rzeczywistości duże odcinki tych rzek posiadają wody ponadnormatywnie zanieczyszczone. Zadecydowały o tym wskaźniki fizyczno-chemiczne i stan sanitarny wód. Rzeki w dorzeczu Bzury nie odpowiadają normom ze względu na wysoki poziom wskaźnika miano Coli, azotynów oraz chlorofilu „a”. Na ich zły stan sanitarny wpływają przede wszystkim zanieczyszczenia bakteriologiczne pochodzące z zabudowań gospodarczych oraz zrzut ścieków komunalnych i przemysłowych tego regionu. Jakość wód płynących w rzekach jest uwarunkowana przede wszystkim ilością i jakością odprowadzanych do nich ścieków, związaną z funkcjonowaniem sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków (zbyt mała liczba oczyszczalni ścieków, słabo rozbudowana sieć kanalizacyjna i gospodarka ściekami bytowo-gospodarczymi oparta na zbiornikach bezodpływowych (szambach) powoduje, że znaczne ilości ścieków w sposób niekontrolowany przedostają się do cieków, przez grunt i bezpośrednio; indywidualne, przydomowe oczyszczalnie ścieków należą do rzadkości).

Monitoring rzek w gminie realizuje Mazowiecki Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie, Delegatura w Płocku. Do 2004 r. na tym terenie badano rzeki: Pisię Gągolinę (ppk Wiskitki) i Suchą Nidę (ppk powyżej Guzowa). W roku 2008 i 2009 przeprowadzono badania rzeki Pisi Gągoliny (odcinek od zrzutu ścieków z oczyszczalni w Żyrardowie do ujścia) (ppk Boryszew). Punkt pomiaru kontrolnego dla rzeki Pisi Gągoliny odzwierciedla wpływ ścieków z Żyrardowa do rzeki. Podobnie, ppk dla rzeki Suchoj Nidy pokazywał wpływ odprowadzanych ścieków (poprzez rów) z Cukrowni i ELTER ELAGRO z Guzowa (kontrola w 2000r.). Po likwidacji cukrowni i skierowaniu ścieków z drugiego zakładu do rolniczego wykorzystania, rzeka była badana kilkakrotnie w 2004 r. i 2006r. ponownie.

Poniżej przedstawiono ocenę jakości rzek w gminie Wiskitki (dane: WIOŚ 2000, 2006, 2008, 2009).

Tabela 1. Ocena jakości wód w rzekach na terenie gminy Wiskitki w 2008 i 2009 r.

Rzeka	<i>Pisia Gągolina</i>				
	2008		2009		
Ocena cechy/rok					
	od źródeł do zrzutu ścieków z oczyszczalni w Żyrardowie (Radziejowice)	Od zrzutu ścieków z oczyszczalni w Żyrardowie do ujścia (Boryszew)	od źródeł do zrzutu ścieków z oczyszczalni w Żyrardowie (Radziejowice)	Od zrzutu ścieków z oczyszczalni w Żyrardowie do ujścia (Boryszew)	
Elementy biologiczne	2	1	2	2	Zakres klas 1 – 3
Elementy fizykochemiczne	2	3	2	2	Zakres klas 1 – 3
Substancje szczególnie szkodliwe	0	1	0	Poniżej dobrego	0 – brak przekroczeń 1 – oznacza przekroczenia
Stan/potencjał ekologiczny	Dobry i pow. dobrego	umiarkowany	dobry	umiarkowany	
Stan chemiczny	0	0	0	Poniżej dobrego	0 – oznacza stan dobry 1 – oznacza nie osiągnięty stan dobrego
Stan ogólny wód	dobry	zły			

Źródło: WIOŚ 2008, 2009

Tabela 2. Zmienność stężeń wybranych zanieczyszczeń w rzece Sucha Nida na terenie gminy Wiskitki w 2000r. i 2006r.

Rzeka	Sucha Nida											
Stanowisko pomiarowo kontrolne	2000						2006					
	Powyżej Guzowa (Leonów)			Poniżej Guzowa (Kol. Miedniewice)			Powyżej Guzowa (Leonów)			Poniżej Guzowa (Kol. Miedniewice)		
Nazwa cechy [jednostka] / stężenie	min	max	średni o rocz ne	min	max	średni o rocz ne	min	max	średni o rocz ne	min	max	średni o rocz ne
Tlen rozpuszczony [mg O ₂ /l]	7,50	12,30	7,50	5,40	13,40	7,50	-	-	-	-	-	-
BZT5 [mg O ₂ /l]	3,80	5,10	5,10	3,80	5,60	5,00	-	-	-	-	-	-
ChZT – Mn [mg O ₂ /l]	6,60	12,90	12,90	5,90	17,60	17,60	-	-	-	-	-	-
ChZT – Cr [mg O ₂ /l]	16,80	46,40	46,40	16,10	37,30	37,30	22,8	44,3	31,6	15,1	36,3	28,2
Zawiesina ogólna [mg/l]	10,00	15,00	15,00	13,00	26,00	26,00	-	-	-	-	-	-
Amoniak [mg NH ₄ /l]	0,20	0,80	0,80	0,16	0,95	0,95	-	-	-	-	-	-
Azot Kjeldahla [mg N/l]	0,64	2,40	2,40	0,70	4,10	4,10	-	-	-	-	-	-
Azotany [mg NO ₃ /l]	3,10	46,00	46,00	1,20	47,00	47,00	1,1	48,05	14,6	1,33	25,51	9,4
Azotyny [mg NO ₂ /l]	0,02	0,105	0,105	0,04	0,29	0,29	0,03	0,56	0,115	-	-	-
Azot ogólny [mg N/l]	1,70	11,60	11,60	1,90	11,80	11,80	1,2	12,2	4,47	-	-	-
Fosforany [mg PO ₄ /l]	0,08	0,24	0,24	0,17	0,87	0,87	0,2	0,99	0,59	-	-	-
Fosfor ogólny [mg P/dm ³]	0,08	0,67	0,67	0,18	0,60	0,60	-	-	-	-	-	-
Liczba bakterii grupy coli typu kałowego w 100 ml	620	2400	620	620	6200	6200	2400	24000	10399	620	24000	8062

Źródło: WIOŚ 2000, 2006

Rzeka Pisia Gągolina do Żyrardowa prowadzi wody o stanie ogólnym dobrym. Po przyjęciu ścieków z Żyrardowa zdecydowanie uległa pogorszeniu w stosunku do wody powyżej miasta. Owo pogorszenie stwierdza się zarówno pod względem elementów biologicznych, fizykochemicznych, substancji szczególnie szkodliwych, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego. W miarę oddalania się w kierunku ujścia rzeki od głównego źródła zanieczyszczeń jakie stanowi miasto Żyrardów jakość wody poprawia się, niemniej wysokie stężenie związków biogenych i zły stan sanitarny utrzymują się w wodzie aż do ujścia rzeki do powiatu sochaczewskiego. Rzeka Sucha Nida badana w latach 2000 – 2006, w roku 2000 w obu badanych punktach pomiarowych odpowiada V klasie czystości. W roku 2006 rzeka Sucha Nida V klasę czystości posiadała na odcinku powyżej Guzowa, natomiast IV klasę czystości na odcinku poniżej Guzowa.

F. Warunki klimatyczne

Gmina Wiskitki znajduje się w strefie przejściowej pomiędzy klimatem morskim a kontynentalnym.

Obszar gminy charakteryzuje się m.in. wysokimi rocznymi sumami promieniowania słonecznego (pow. 86,3 kcal/cm²) oraz jednymi z mniejszych w Polsce sumami rocznymi opadów atmosferycznych. Wartości średnich rocznych opadów atmosferycznych z wielolecia (1955 - 1995) kształtują się w przedziale od 479,0 mm/rok (posterunek opadowy - Kawęczyn) do 532,4 mm/rok (posterunek opadowy Miedniewice).

Parowanie terenowe waha się w granicach 500 - 520 mm/rok. Przy średnich opadach atmosferycznych w latach suchych i przeciętnych, występuje deficyt wód w glebie, gdyż część wody opadowej bierze udział w odpływie powierzchniowym i wgłębnym. Zróżnicowanie przestrzenne średniej rocznej temperatury powietrza na terenie gminy jest nieznaczne. Temperatury wahają się od -3°C (luty) do $18,4^{\circ}$ (sierpień) przy średniej rocznej $7,8^{\circ}\text{C}$. Najbardziej pogodnymi miesiącami są sierpień i wrzesień, natomiast najwyższe wartości średniego zachmurzenia notuje się w okresie od listopada do lutego z maksimum przypadającym w miesiącu grudniu. W związku z ogólną cyrkulacją atmosferyczną na całym obszarze gminy Wiskitki dominują wiatry o kierunku zachodnim i południowo – zachodnim, których udział jest największy w lipcu i lutym. Od listopada do stycznia trwa nieprzerwanie dominacja wiatrów północno – zachodnich.

Tabela 3. Wybrane wartości elementów klimatycznych gminy Wiskitki.

Element klimatyczny	Wartość
Liczba dni zalegania pokrywy śnieżnej	26 – 90 dni
Średnia liczba dni zalegania pokrywy śnieżnej	70 dni
Pojawienie się pokrywy śnieżnej	25 XI
Zanik pokrywy śnieżnej	30 III
Czas trwania okresu wegetacyjnego	210 – 220 dni
Średnia dni przymrozkowych w roku	110 – 130 dni
Okres bezprzymrozkowy obejmuje miesiące	VI – IX
Liczba dni mroźne	30 – 45
Dni bardzo mroźnych (z t. max $< 10^{\circ}\text{C}$) w ciągu roku	5 – 10
Średnia roczna liczba dni gorących (t. max $> 25^{\circ}\text{C}$)	35 – 40
Okres występowania dni gorących	V – IX
Dni upalnych (z t. max $> 30^{\circ}\text{C}$)	8 - 12

Źródło: IMGW - Warszawa

G. Flora

Naturalnym bogactwem gminy są lasy. W gminie Wiskitki lasy i grunty leśne zajmują powierzchnię 3097,6 ha. Powierzchnia lasów na terenie gminy to 3035,9 ha tj. 20,2 % ogólnej powierzchni gminy (średnia lesistość województwa wynosi około 22,5%, zaś średnia krajowa 28%).

Najciekawsze krajobrazowo rejony gminy Wiskitki stanowią pozostałości dawnych historycznych puszczy królewskich: Wiskickiej i Miedniewickiej, łączących się dawniej z Puszcza Bolimowską. Obszary leśne porastają wyłącznie południową część gminy. Głównym gatunkiem lasotwórczym jest sosna. Starodrzew sosnowy z domieszką gatunków liściastych w niższym piętrze leśnym zachował się jedynie we fragmentach Puszczy Bolimowskiej w obrębie Bolimowskiego Parku Krajobrazowego.

Pod względem klasyfikacji geobotanicznej (J.M. Matuszkiewicz – Atlas RP, 1993) obszar gminy Wiskitki należy do południowo – zachodniej części krainy Południowo – Podlaskiej w okręgu Łowicko – Warszawskim. Potencjalną roślinnością tego obszaru są bory mieszane i grądy odmiany warszawsko – podlaskiej. Współczesny krajobraz roślinny w północnej części gminy jest silnie zdegradowany i zmieniony antropogenicznie pod względem jakości potencjalnych siedlisk roślinnych z uwagi na lokalizację w tym rejonie użytkowanych intensywnie terenów rolnych. Natomiast południowa część gminy należąca do Bolimowskiego Parku Krajobrazowego i Bolimowsko - Radziejowickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu z Doliną Środkowej Rawki, stanowi niewątpliwie wysokiej wartości walor florystyczno-faunistyczny.

H. Fauna

Pod względem regionalizacji faunistycznej (A. S. Kostrowickiego - Atlas RP, 1993) obszar Gminy Wiskitki znajduje się w centralnej części Okręgu Środkowopolskiego i w centralnej części podokręgu Wielkopolsko - Podlaskiego. Walory terenu w aspekcie

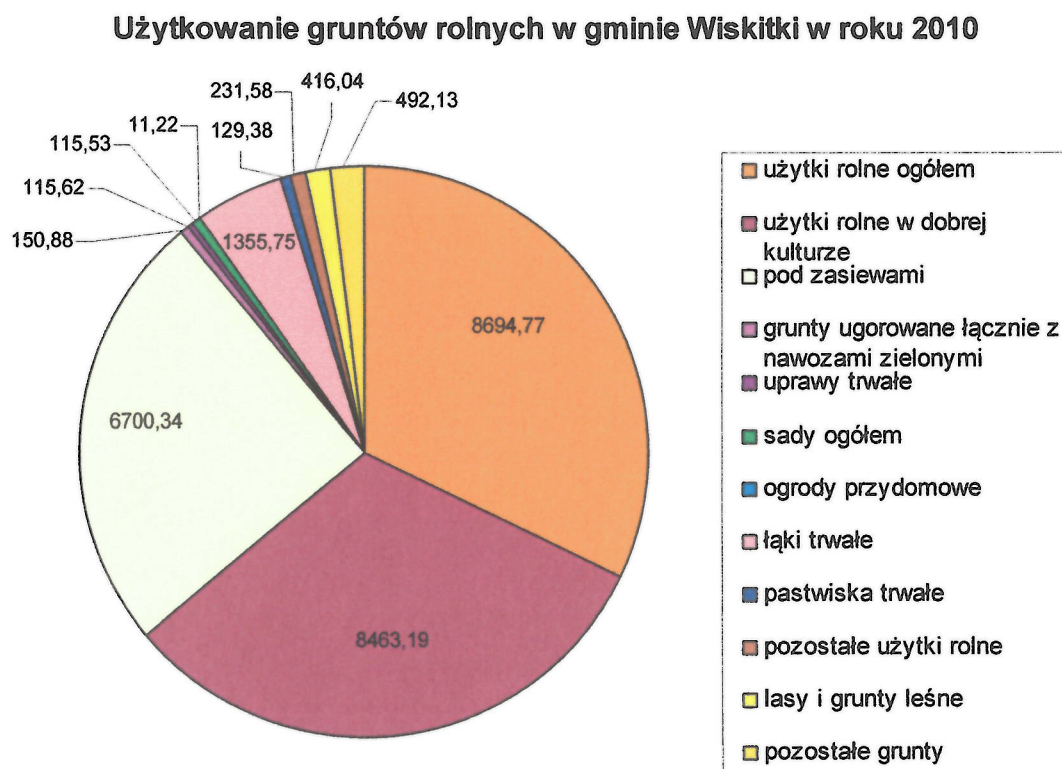

faunistycznym są nikiel w części północnej, zaś w części południowej teren gminy położony jest w obrębie potencjalnych ciągów ekologicznych i ważnych dróg migracji fauny i awifauny, zaliczony dodatkowo do krajowego systemu obszarów chronionych - Wielkoprzestrzenne Systemy Obszarów Chronionych (WSOCH).

2.2. Stan rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Powierzchnia gminy wynosi 15015 ha, w tym użytki rolne wynoszą 8694,77 ha czyli 57,60%.

Wykres 3. Użytkowanie gruntów rolnych w gminie Wiskitki.

Źródło: Dane GUS.

Gmina Wiskitki położona jest na Równinie Mazowieckiej. Obszar gminy charakteryzuje się przewagą gleb o dobrej i średniej przydatności rolniczej. Gleby obszaru gminy zostały wykształcone bezpośrednio na podłożu osadów czwartorzędowych. Największy obszar terenu gminy, pomiędzy rzeką Suchą Nidą a Pisią Gągoliną, zajmują gleby czarne i szare ziemie. Są to gleby o III klasie bonitacji reprezentowane przez kilkunastokompleksy położone w rejonie Guzowa. Należą do najlepszych w całym powiecie żyrardowskim rolniczych kompleksów przydatności gleb: pszenno-dobrego i żyznego bardzo dobrego. Natomiast niewielki obszar terenu gminy, na zachód od rzeki Suchoj Nidy, zajmują gleby brunatne wylugowane i gleby płowe (pseudobielicowe). Należą one również do najlepszych w całym powiecie rolniczego kompleksu przydatności gleb - pszenno-dobrego.

Bezpośrednio w dolinach rzek: Pisi Gągolinoj i Suchoj Nidy oraz ich dopływów wykształciły się gleby hydromorficzne i gleby madowe (wytworzone z piasków, glin i pyłów).

Gleby murszowo - mineralne i murszowate w postaci piasków słabo gliniastych murszastych przechodzących płytko w piasek luźny spotykane są w południowej i południowo - wschodniej części gminy. Występują one na terenach płaskich, często w

bezpośrednim sąsiedztwie terenów użytków zielonych – bagiennych. Gleby te są ubogie w składniki pokarmowe. Zawartość w nich substancji organicznej wynosi ponad 2%. Gleby murszowe wykazują cechy średniego, a niekiedy słabego stopnia kultury rolnej, są przepuszczalne, słabo podsiąkalne, bardzo wrażliwe na dłuższe okresy suszy w okresie wegetacji. Stosunki powietrzno wodne przeważnie zbliżone do optymalnych.

Z uwagi na jakość gleb, teren gminy można podzielić na dwa obszary produkcyjne. Część południową i południowo – zachodnią zajmują uprawy żyta, owsa i ziemniaków. Pozostałą część gminy zajmują uprawy pszenicy, jęczmienia, buraka cukrowego, ziemniaków, kukurydzy oraz inne warzywa.

Na terenie gminy Wiskitki funkcjonuje 1559 gospodarstw rolnych, z czego większość to gospodarstwa od 1 do 5 ha, które stanowią 69%. Średnia powierzchnia gospodarstwa wynosi 6,16ha (w kraju 10,36 ha).

Tabela 4. Wykaz powierzchni gospodarstw rolnych w poszczególnych miejscowościach w 2004 roku.

Lp.	Miejscowość	Powierzchnia [ha]
1.	Aleksandrów	410,92
2.	Antoniew	247,47
3.	Babskie Budy	206,17
4.	Czerwona Niwa Parcel	515,15
5.	Czerwona Niwa	203,47
6.	Nowy Drzewicz	499,70
7.	Stary Drzewicz	499,70
8.	Duninpol	209,06
9.	Działki	69,94
10.	Feliksów	298,76
11.	Franciszków	256,10
12.	Guzów	221,38
13.	Hipolitów	240,30
14.	Jesionka	158,66
15.	Józefów	93,25
16.	Janówek	229,23
17.	Nowe Kozłowice	339,78
18.	Stare Kozłowice	236,43
19.	Kamionka	277,34
20.	Łubno	247,47
21.	Morgi	48,33
22.	Miedniewice	639,24
23.	Nowa Wieś	353,20
24.	Oryszew Osada	146,73
25.	Nowy Oryszew	319,65
26.	Podbuszyce	118,71
27.	Podoryszew	151,90
28.	Popielarnia	352,39
29.	Prościeniec	119,94
30.	Różanów	329,17
31.	Sokule	345,23
32.	Starowiskitki Parcel	156,83
33.	Starowiskitki	442,51
34.	Stara Wieś	29,06
35.	Smolarnia	217,43
36.	Cyganka	142,66
37.	Tomaszew	141,56
38.	Wiskitki	378,94

39.	Wola Miedniewicka	623,67
40.	Guzów Osada	15,18

Źródło: Dane uzyskane z Urzędu Gminy w Wiskitkach

Tabela 5. Struktura gleb w stosunku do użytków rolnych w gospodarstwach rolnych w 2004 r.

Wyszczególnienie	Gmina	
	ha	%
Grunty orne		
R II	88	0,90
R III a	860	8,79
R III b	1842	18,83
R IV a	1125	11,50
R IV b	1039	10,62
R V	2343	23,95
R VI	604	6,18
R VI z	9	0,09
użytki zielone		
kl III	1	0,01
kl IV	183	1,87
kl V	759	7,76
kl VI	841	8,60
kl VI z	88	0,90
Lasy	3061	20,3

Źródło: Dane uzyskane z Urzędu Gminy w Wiskitkach

2.3. Stan leśnej przestrzeni produkcyjnej

Na terenie gminy Wiskitki występują zwarte kompleksy leśne, które pokrywają znaczne obszary południowej części gminy. Są one objęte ochroną w ramach Bolimowskiego Parku Krajobrazowego. Aktualnie większość Lasów Państwowych objęta jest Planem Ochrony Bolimowskiego Parku Krajobrazowego i zaliczana jest do kategorii lasów wodochronnych. Powierzchnia gruntów leśnych należących do Skarbu Państwa na terenie gminy wynosi 2692,6 ha (stan na dzień 31 grudnia 2011r.). Lasy publiczne stanowią powierzchnię 2630,9 ha, co stanowi 86,66% wszystkich lasów na terenie gminy.

Lasy prywatne w całości pozostają poza statusem lasów ochronnych. Powierzchnia lasów prywatnych na terenie gminy Wiskitki to 405 ha (stan na dzień 31 grudnia 2011r.). Do kategorii lasów ochronnych, stanowiących cenne fragmenty przyrody zaliczono fragment lasu sokulskiego, położonego w centralnym kompleksie i przylegającego do torów kolejowych od północy.

W ostatnich latach zmalała do zera powierzchnia gruntów nieleśnych poddanych zalesianiu. Od 2000 roku do 2007 roku liczba zalesień sukcesywnie spadała. W roku 2000 było to 15,4 ha, z czego 10 ha gruntów nieleśnych poddanych zalesianiu należało do osób prywatnych. Pozostała część gruntów zalesionych w 2000 roku to grunty Skarbu Państwa. W roku 2007 liczba gruntów zalesionych spadła do 0,7 ha i były to grunty Skarbu Państwa.

Na terenie gminy prowadzona jest gospodarka leśna w oparciu o operaty urządzania lasu przez Nadleśnictwo Radziwiłłów.

2.4. Ochrona środowiska i przyrody

Na terenie gminy Wiskitki występuje kilka form prawnej ochrony przyrody. Są to:

Bolimowski Park Krajobrazowy

Park został utworzony uchwałą nr XIV/93/86 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Skierniewicach z 26.09.1986r. (Dz. Urz. Nr 5, poz. 126), a następnie poszerzony przestrzennie Rozporządzeniem Wojewody Skierniewickiego nr 31 z 19.06.1995r. (Dz. U. Woj. Skierniewickiego nr 18, poz. 113). W 2005r. nastąpiła aktualizacja rozporządzenia dotyczącego Bolimowskiego Parku Krajobrazowego Rozporządzeniem Nr 9 Wojewody Mazowieckiego z dnia 4 kwietnia 2005r. w sprawie Bolimowskiego Parku Krajobrazowego leżącego częściowo w granicach województwa mazowieckiego.

Obszar Bolimowskiego Parku Krajobrazowego na terenie gminy Wiskitki wynosi 4333,30 ha co stanowi 28,7%. Funkcjonalnie z Parkiem związana jest utworzona tym samym rozporządzeniem, 200-metrowa otulina stanowiąca pas terenu wokół granic Parku.

Podstawowym celem utworzenia Parku jest ochrona wartości przyrodniczych, historycznych, kulturowych oraz walorów krajobrazowych obszaru oraz zachowanie i popularyzacja tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

W obszarze Parku, zgodnie z rozporządzeniem Wojewody Mazowieckiego nr 9 z dnia 4 kwietnia 2005r. w sprawie Bolimowskiego Parku Krajobrazowego leżącego częściowo w granicach województwa mazowieckiego obowiązuje szereg zakazów warunkujących gospodarkę przestrzenną, w szczególności:

- zakaz niszczenia i uszkodzania drzew,
- zakaz zanieczyszczania wód, gleby i powietrza,
- zakaz wprowadzania do wolnej przyrody gatunków niewłaściwych miejscowej florze i faunie,
- zakaz utwardzania dróg żużlem i popiołem przemysłowym,
- zakaz likwidacji oczek wodnych, bagien i innych powierzchni biologicznie aktywnych,
- zakaz budowy ogrodzeń pełnych,
- zakaz lokalizacji obiektów mogących być źródłem zanieczyszczeń i skażeń środowiska,
- zakaz lokalizacji obiektów i urządzeń naruszających walory estetyczne krajobrazu,
- zakaz lokalizacji obiektów infrastruktury technicznej naruszających walory estetyczne krajobrazu i przerywających ciągi ekologiczne,
- zakaz lokalizacji wysypisk odpadów stałych i wylewisk nieczystości płynnych.

W/w rozporządzenie wprowadza również ograniczenia w zakresie:

- wydobywania minerałów i torfu,
- umieszczania tablic i ogłoszeń reklamowych,
- wycinania zadrzewień i zakrzewień śródpolnych i przydrożnych oraz wzdłuż cieków i zbiorników wodnych,
- zmiany stosunków wodnych i regulacji cieków wodnych,
- lokalizacji i wielkości działek letniskowych i budowlanych oraz intensywności zabudowy,
- wysokości względnej obiektów nowo lokalizowanych,
- stosowania środków ochrony roślin,
- realizacji obiektów mogących pogorszyć stan środowiska,
- realizacji dróg kołowych i organizacji ruchu.

Struktura użytkowania powierzchni ziemi na terenie gminy, leżąca w obrębie Parku kształtuje się następująco:

Tabela 6. Struktura użytkowania powierzchni ziemi na terenie gminy, leżąca w obrębie Bolimowskiego Parku Krajobrazowego

	Rola (%)	Tereny zielone (%)	Lasy (%)	Tereny zabudowane (%)	Drogi (%)	Wody (%)	Pozostałe (%)
Tereny BPK	32,9	14,5	45,6	3,4	2,8	0,1	0,7
Otulina wewnętrzna BPK	58,3	26,0	2,7	4,9	2,7	-	5,4
Otulina zewnętrzna BPK	56,7	19,0	10,4	3,8	4,8	0,1	5,2

Podstawowym gatunkiem lasotwórczym w Puszczy Bolimowskiej jest sosna, często przetkana brzozą, młodym modrzewiem lub olszą. Duża różnorodność siedliskowa Puszczy cechuje się bogactwem gatunkowym flory i fauny. Spośród chronionych gatunków roślin na terenie parku występuje: widłak wroniec, storczyk plamisty, orlik pospolity, goździk piaskowy, lilia złotogłów, wawrzynek wilczełyko. Osobliwością wśród zwierząt jest daniel pochodzący z nieborowskiej hodowli Michała Hieronima Radziwiłła, który znalazł tu doskonałe warunki do życia na wolności. Wśród łownych gatunków króluje łoś i sarna. Spotkać tu można również: lisa, zającą, borsuka, wydrę. Ciekawostką przyrodniczą jest polski ssak – rzęsorek rzeczek. Na terenie parku występuje bogata awifauna, a wśród niej: żurawie, bociany czarne, sowy, puszczyki, łabędzie, bąki, perkozy, kruki, kwiczoły oraz zimorodki. Na terenie parku utworzono 5 rezerwatów przyrody, które znajdują się poza granicą administracyjną gminy Wiskitki.

Rozporządzeniem Nr 4/2008 Wojewody Łódzkiego z dnia 27 lutego 2008r. ustanowiono Plan ochrony Bolimowskiego Parku Krajobrazowego, który zawiera wytyczne służące ochronie walorów przyrodniczych i krajobrazowych, w tym zawiera wytyczne urbanistyczne dla części parku położonej w gminie Wiskitki.

Obszar Bolimowskiego Parku Krajobrazowego na terenie gminy obejmuje wsie (bądź ich fragmenty): Nowa Wieś, Kamionka, Miedniewice, Hipolitów, Popielarnia, Starowiskitki, Sokule, Franciszków, Tomaszew, Antoniew, Prościeniec, Działki, Józefów, Smolarnia, Jesionka, Łubno.

Bolimowsko – Radziejowicki z doliną środkowej Rawki Obszar Chronionego Krajobrazu
Bolimowsko – Radziejowicki z doliną środkowej Rawki Obszar Chronionego Krajobrazu utworzony został Uchwałą nr XIV/93/86 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Skierniewicach z dnia 26 września 1986 r. w sprawie utworzenia Bolimowskiego Parku Krajobrazowego i obszarów chronionego krajobrazu w woj. skierniewickim, a następnie zmieniony Rozporządzeniem nr 21 Wojewody Mazowieckiego z dnia 25 sierpnia 2006r. w sprawie Bolimowsko-Radziejowickiego z doliną Środkowej Rawki Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz.U. Woj. Maz. z dnia 6 września 2006r. nr 178, poz. 6936) oraz Rozporządzeniem Nr 61 Wojewody Mazowieckiego z dnia 24 października 2008r. (Dz. U. Woj. Maz. Nr 194, poz. 7022).

Obszar chronionego krajobrazu obejmuje całą południową część gminy Wiskitki o powierzchni ok. 71,17 km², co stanowi 47,15% powierzchni Gminy. Główną rolę, jaką odgrywa system obszaru chronionego krajobrazu w całym regionie Zachodniego Mazowsza, sprowadza się przede wszystkim do ochrony unikalnych części zlewni: rzeki Rawki i jej dopływów (w tym rzeki Korabiewki, Rokity i Grabinki), rzeki Pisi - Gągolino i Pisi - Tuczej oraz rzeki Jezioroki, jak również terenów dolinnych, kompleksów leśnych, użytków ekologicznych, licznych jazów młyńskich oraz rozlewisk i starorzeczy, zapewniając utrzymanie wysokich walorów przyrodniczych i krajobrazowych. Ponadto istotną wartość przyrodniczą stanowią zwarte kompleksy leśne, które zajmują zachodnie rejony powiatu żyrardowskiego, zróżnicowany kulturowo krajobraz rolniczy występujący w strefie krawędziowej Wysoczyzny Rawskiej, w którym dominuje mozaika pól

uprawnych, sadów owocowych, niewielkich obszarów leśnych, zagajników oraz łęgów przystrumykowych nad rzeczkami.

W obszarze tym obowiązuje nadrzędna zasada utrzymania właściwych proporcji terenów zurbanizowanych i intensywnie użytkowanych rolniczo oraz terenów użytkowanych ekstensywnie w postaci lasów, wód otwartych i trwałych użytków zielonych. W związku z tym w obszarze chronionego krajobrazu obowiązuje szereg zakazów warunkujących gospodarkę przestrzenną, w szczególności:

- zakaz realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko,
- zakaz likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych (...),
- zakaz dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody (...),
- zakaz lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 50 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych (...). Powyższy zakaz został zweryfikowany Rozporządzeniem Nr 61 Wojewody Mazowieckiego z dnia 24 października 2006r. Zakaz ten nie dotyczy lokalizowania obiektów budowlanych, zgodnie z ustaleniami obowiązujących w dniu wejścia w życie rozporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, poza pasem szerokości 20m od linii brzegów rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych w terenach istniejącej, przed dniem wejścia w życie rozporządzenia, zwartej zabudowy mieszkaniowej, zagrodowej i usługowej w przypadku braku miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

W strukturze użytkowania gruntów Bolimowsko – Radziejowickiego z doliną środkowej Rawki Obszaru Chronionego Krajobrazu, na terenie gminy Wiskitki dominują głównie lasy (2750 ha) i użytki rolne (2620 ha). Znikomą powierzchnię zajmują wody powierzchniowe – jedynie 4,7 ha.

Obszar chronionego krajobrazu na terenie gminy obejmuje fragmenty wsi: Kamionka, Miedniewice, Hipolitów, Wola Miedniewska, Starowiskitki Parcel, Starowiskitki, Sokule, Franciszków, Działki, Tomaszew, Józefów, Łubno.

Pomniki Przyrody

Zgodnie z Rozporządzeniem nr 26 Wojewody Mazowieckiego z dnia 31 lipca 2009r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody położonych na terenie powiatu żyrardowskiego celem ochrony pomników przyrody, stanowiących okazałych rozmiarów drzewa i skupiska drzew, jest zachowanie ich wartości przyrodniczych, krajobrazowych, naukowych, kulturowych i historycznych poprzez ich ochronę w granicach lokalizacji. Ochrona drzew pomnikowych w granicach lokalizacji obejmuje zasięg korony i systemu korzeniowego nie mniejszy niż w promieniu 15m od zewnętrznej krawędzi pnia drzewa.

W stosunku do pomników przyrody zgodnie z ww. rozporządzeniem zabrania się m.in.:

- niszczenia, uszkodzenia lub przekształcania obiektu lub obszaru,
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym albo budową, odbudową, utrzymywaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych,
- uszkodzenia i zanieczyszczania gleby,
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej,
- likwidowania, zasypywania i przekształcania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno – błotnych,
- wylewania gnojowicy z wyjątkiem nawożenia użytkowanych gruntów rolnych,
- zmiany sposobu użytkowania ziemi,
- wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt,
- umieszczania tablic reklamowych.

Na terenie gminy Wiskitki pomniki przyrody zlokalizowane są w miejscowościach Guzów, Sokule, Wiskitki i Jesionka. Należą do nich:

Lp.	Miejscowość	Blizsza lokalizacja	Nazwa gatunkowa polska	Nazwa gatunkowa łacińska	Obwód (cm)	Wys. (m)
1	Guzów	Ul. Ogińskiego 3; dz. nr ewid. 21/10;	Wiąz szypułkowy	Ulmus laevis	310	30
2	Guzów	Ul. Ogińskiego 3; dz. nr ewid. 21/10; w odl. ok. 20 m w kierunku wschodnim znajduje się staw	Wiąz szypułkowy	Ulmus laevis	305	27
3	Guzów	Ul. Ogińskiego 3; dz. nr ewid. 21/10; w odl. ok. 40 m w kierunku wschodnim znajduje się staw kościoła	Jesion wyniosły	Fraxinus excelsior	310	26
4	Guzów	Ul. Ogińskiego 3; dz. nr ewid. 21/10; w odl. ok. 50 m w kierunku północnym od pałacu, w odl. ok. 2 m w kierunku wschodnim od ogrodzenia terenu kościelnego	Wiąz szypułkowy	Ulmus laevis	340	27
5	Guzów	Ul. Ogińskiego 3; dz. nr ewid. 21/10; w odl. ok. 15 m w kierunku południowym znajduje się pałac	Kasztanowiec biały	Aesculus hippocastanum	255	18
6	Guzów	Ul. Ogińskiego 3; dz. nr ewid. 21/10; w odl. ok. 50 m w kierunku wschodnim znajduje się staw	Wiąz szypułkowy	Ulmus laevis	290	27
7	Jesionka	Leśnictwo Guzów; w odl. ok. 80 m w kierunku zachodnim znajduje się Gajówka	Dąb szypułkowy	Quercus robur	450	22
8	Jesionka	Ul. Partyzantów 26A dz. nr ewid. 81	Lipa drobnolistna	Tilia cordata	410	18
9	Sokule	Dz. nr ewid. 104/2; w odl. ok. 12 m w kierunku południowo – wschodnim znajduje się dwór	Jesion wyniosły	Fraxinus excelsior	250	18
10	Sokule	Leśnictwo Sokule; w odl. ok. 5 m w kierunku północnym znajduje się droga	Dąb szypułkowy	Quercus robur	255	22
11	Sokule	Leśnictwo Sokule; w odl. ok. 3 m w kierunku północnym znajduje się droga	Dąb szypułkowy	Quercus robur	330	24
12	Sokule	Leśnictwo Sokule; w odl. ok. 1 m w kierunku południowym znajduje się droga gruntowa	Dąb szypułkowy	Quercus robur	355	25
13	Sokule	Dz. nr ewid. 104/2;	Jesion	Fraxinus	370	25

		w odl. ok. 30 m w kierunku zachodnim jest dwór	wyniosły	excelsior		
14	Sokule 13	Dz. nr ewid. 104/2; w odl. ok. 8 m w kierunku północnym znajduje się stajnia	Wiąz szypułkowy	Ulmus laevis	335	23
15	Sokule 13	Dz. nr ewid. 104/2; w odl. ok. 5 m w kierunku północno – zachodnim od narożnika dworu	Lipa drobnolistna	Tilia cordata	380	26
16	Sokule 13	Dz. nr ewid. 102; w odl. ok. 40 m w kierunku na zachód znajduje się dwór	Lipa drobnolistna	Tilia cordata	380	27
17	Sokule 13	Dz. nr ewid. 102; w odl. ok. 6 m w kierunku zachodnim znajduje się ogrodzenie	Grab pospolity	Carpinus betulus	225	20
18	Wiskitki	Dz. nr ewid. 385/2	Dąb szypułkowy	Quercus robur	320	
19	Wiskitki	Dz. nr ewid. 385/2	Dąb szypułkowy	Quercus robur	260	
20	Wiskitki	Leśnictwo Sokule/ obręb Radziwiłłów; w odl. ok. 5 m w kierunku południowym znajduje się droga leśna	Dąb szypułkowy	Quercus robur	540	30
21	Sokule	Leśnictwo Sokule; w odl. ok. 25 m w kierunku południowym znajdują się tory kolejowe, w odl. ok. 500 m w kierunku wschodnim znajduje się mostek na rzeczce	Dąb szypułkowy	Quercus robur	345	17
22	Sokule	Leśnictwo Sokule/ obręb Radziwiłłów; w odl. ok. 40 m w kierunku północnym znajduje się Gajówka Łubno	Dąb szypułkowy	Quercus robur	345	24

Użytki ekologiczne

Zajmują łącznie 47,8 ha powierzchni gminy i są zgrupowane w obrębie Bolimowskiego Parku Krajobrazowego i Bolimowsko – Radziejowickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu z doliną środkowej Rawki. Stanowią one w większości całe pododdziały leśne należące do tych samych lub innych oddziałów leśnych. Bardzo często sąsiadują one ze sobą, tworząc w terenie jeden obiekt np. śródleśną polanę, fragment doliny.

Park wiejski

W miejscowości Stary Drzewicz na działce o nr ew. 51 Uchwałą Nr VI/40/89 z dnia 24 maja 1989r. Wojewódzkiej Rady Narodowej w Skierniewicach ustanowiono park wiejski o powierzchni 1,61ha. Na terenie parku ochroną objęto układ przestrzenny oraz roślinność.

Ochrona gatunkowa roślin i zwierząt

Ochrona gatunkowa jest formą ochrony indywidualnej, mającą na celu zabezpieczenie przed wyginięciem gatunków rzadkich oraz zachowanie różnorodności gatunkowej i genetycznej. W granicach Bolimowskiego Parku Krajobrazowego i położonych w jego obrębie rezerwatów (częściowo więc i w gminie Wiskitki), występują gatunki flory i fauny, które są objęte ochroną gatunkową lub do niej predysponowane jako gatunki graniczne, rzadkie i ginące. Wśród nich można m.in. wymienić następujące gatunki:

Flora

Chrobotek reniferowy (*Cladonia rangiferina*)
 Barwinek pospolity (*Vinca minor*)
 Szczodrzeniec ruski (*Chamaecytisus ruthenicus*)
 Wawrzynek wilczczyko (*Daphne mezereum*)
 Gnieźnik leśny (*Neottia nidus-avis*)
 Goryczka wąskolistna (*Gentiana pneumonanthe*)
 Goździk piaskowy (*Dianthus arenarius*)
 Grzybień biały (*Nymphaea alba*)
 Kosaciec syberyjski (*Iris sibirica*)
 Kukułka krwista (*Dactylorhiza maculata*)
 Mieczyk dachówkowaty (*Gladiolus imbricatus*)
 Naparstnica purpurowa (*Digitalis purpurea*)
 Orlik pospolity (*Aquilegia vulgaris*)
 Pełnik europejski (*Trollius europaeus*)
 Pomocnik baldaszkowaty (*Chimaphila umbellata*)
 Rosiczka okrągłolistna (*Drosera rotundiflora*)
 Storzyczek krwisty (*Dactylorhiza incarnata*)
 Wielosił błękitny (*Polemonium coeruleum*)
 Zimozioł północny (*Linnaea borealis*)

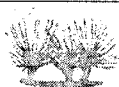
Fauna

Biegacz Linneusza (*Carabus violaceus*)
 Minóg strumieniowy (*Lamperta planeri*)
 Traszka grzebieniasta (*Triturus cristatus*)
 Kumak nizinny (*Bombina bombina*)
 Ropucha zielona (*Bufo viridis*)
 Żmija zygzakowata (*Vipera berus*)
 Perkoz (*Tachybaptus ruficollis*)
 Czapla siwa (*Ardea cinerea*)
 Błotniak stawowy (*Circus aeruginosus*)
 Krogulec (*Accipiter nisus*)
 Trzmielojad (*Pernis apivorus*)
 Słonka (*Scolopax ruticola*)
 Zimorodek (*Alcedo atthis*)
 Lelek (*Caprimulgus europaeus*)
 Dzieciół czarny (*Dryocopus martius*)
 Myszolów (*Buteo buteo*)
 Srokoś (*Lanius excubitor*)
 Bóbr europejski (*Castor fiber*)
 Nocek wąsatek (*Myotis mystacinus*)
 Kuna leśna (*Martes martes*)
 Jenot (*Nyctereutes procyonoides*)
 Dzik (*Sus scrofa*)
 Sarna (*Capreolus capreolus*)
 Łoś (*Alces alces*)
 Jeleń (*Cervus elaphus*)
 Lis (*Vulpes vulpes*)

Ze względu na brak inwentaryzacji przyrodniczej gminy Wiskitki, powyższa lista przedstawia gatunki stwierdzone dla całego obszaru Bolimowskiego Parku Krajobrazowego.

Obszary NATURA 2000

Gmina Wiskitki położona jest poza obszarami Natura 2000. Najbliższe obszary naturowe położone są na zachód w odległości ok. 3 km i jest to obszar naturowy Dolina Rawki PLH 140015, na południe w odległości ok. 3,2 km i jest to obszar naturowy Łąki Żukowskie PLH 140053.

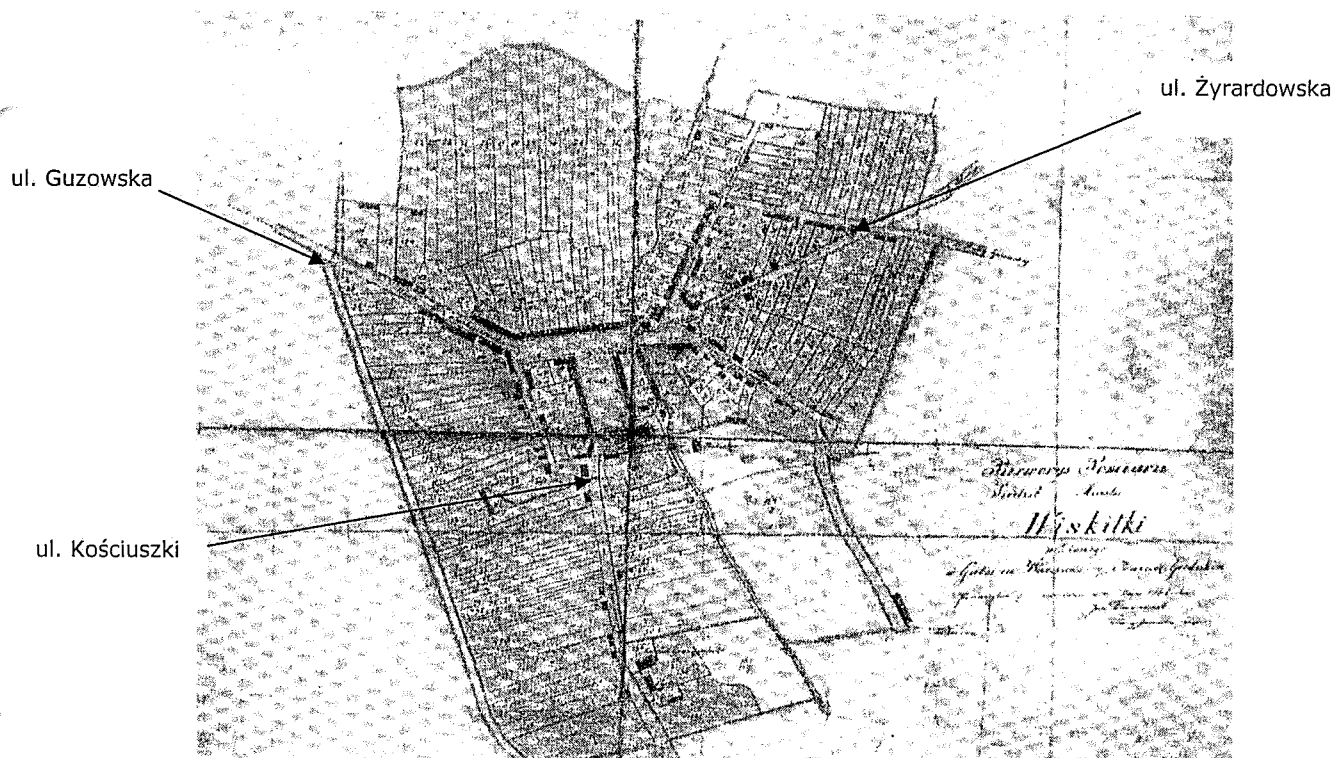
3. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DIAGNOZY WARTOŚCI KULTUROWCH

3.1. Krajobraz kulturowy

W gminie Wiskitki, ze względu na swe walory kulturowe, należy wyróżnić dwie miejscowości: Wiskitki i Guzów.

Zabudowa Wiskitek skupia się w centrum, ma charakter małomiasteczkowy i jest charakterystyczna dla zabudowy miast lokowanych na prawie chełmińskim. Wolnostojące domy w większości zgrupowane są przy ulicach wyznaczonych w związku z historycznym szlakiem. Poza zabudowanym obszarem wsi zlokalizowany jest przy drodze do Guzowa ok. 800 m na zachód od rynku Cmentarz Katolicki z kaplicą grobową Łubieńskich oraz nieco na południe Cmentarz Żydowski.

Rys.7. Plan Wiskitek z 1868 r.

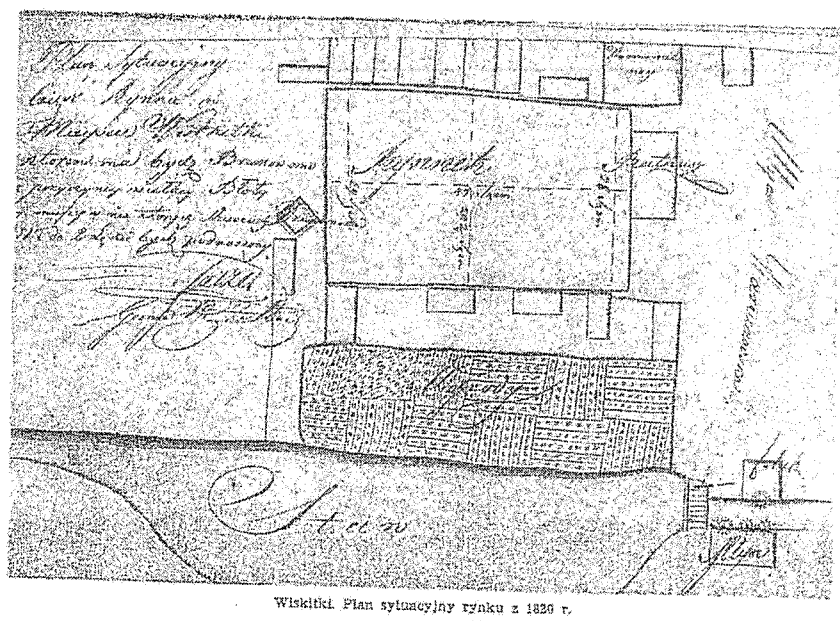

Na rozplanowanie miejscowości składa się kilka elementów, a są to przede wszystkim: wydłużony z północy ku południowi Pl. Wolności (rynek) z zespołem kościelnym, przebiegająca przed jego północną pierzeją droga krajowa nr 50 (ul. Żyrardowska przedłużona o ul. Guzowską), biegnąca na południe mniej więcej na przedłużeniu zachodniej pierzei Pl. Wolności - ul. Kościuszki, otaczająca od południa i zachodu, zachodni blok przyrynkowy - ul. Ogrodowa, ul. Strażacka od ul. Żyrardowskiej na północny - wschód od skrzyżowania z ul. Topiel, podobnie od ul. Żyrardowskiej na południowy - wschód - ul. Pańska, a ponadto ul. Armii Krajowej, która łagodnym łukiem łączy ul. Guzowską z ul. Cegielni (przedłużenie na zachód ul. Kościuszki).

Powiązanie wydłużonego rynku z linią przebiegu drogi krajowej nr 50 w jego części południowej jest typowe.

Rys. 8. Wiskitki, Plan sytuacyjny z 1820 r.

Pierzeja zachodnia rynku w południowej części „cofa się” tak, że narożnik zachodniego bloku przyrynkowego jest ścięty, zaś oś ul. Kościuszki biegnąca prosto od południa do rynku, w stosunku do pierzei przesunięta jest na zachód, chociaż równoległa. Z kolei ul. Ogrodowa krzyżująca się przy południowo – zachodnim narożniku rynku z ul. Kościuszki, biegnie na zachód i następnie skręca pod kątem prostym na północ. Rynek rozmieszczono od stałego elementu zabudowy jakim jest ściana murowanego kościoła.

Wartości urbanistyczne ma jedynie Pl. Wolności z najbliższym otoczeniem. Jego pierzeje są obudowane zabudową ciągłą, piętrową lub parterową, ustawioną kalenicowo. Dachy dwuspadowe, kryte papą, na budynkach parterowych, zaś na piętrowych niższe z wysuniętymi okapami. W pierzei wschodniej, zachodniej i północnej większość parterów w domach wykorzystywane są na pomieszczenia usługowe. W południowej części placu, na przedłużeniu pierzei wschodniej usytuowany jest zespół kościelny. Kościół pochodzący z XVI w. tworzy dominantę. W pierzei południowej znajduje tzw. „biały domek” i szkoła. Pierzeja zachodnia w połowie jest przerwana a na powstałym w jej luce placu wzniesiono dysharmonizujący budynek ośrodka zdrowia. Pierzeja północna zachowana jest w części zachodniej. Powierzchnia placu nieznacznie opada w kierunku południowym. Jej centralną część zajmuje prostokątny skwer, przy którym w południowo – wschodniej części usytuowany jest kościół.

Poza zabytkowym zespołem kościelnym wartości kulturowe posiada również kilka domów z początku XX w. charakterystycznych dla małomiasteczkowej zabudowy tego regionu. Ulice – Ogrodowa, Kościuszki, Strażacka, Topiel i Pańska posiadają walory jako elementy historycznego rozplanowania, ale ich przetrzeźniona, na ogół zdewastowana zabudowa, o nikłych wartościach zabytkowych, z dysharmonizującymi, wznoszonymi bez respektowania linii zabudowy budynkami (tzw. „wille” z płaskimi dachami) powoduje, że nie można uznać ich ukształtowania przestrzennego za wartości urbanistyczne.

Decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków utworzono w Wiskitkach strefy ochrony konserwatorskiej:

- B – strefa ochrony zachowania elementów zabytkowych,
- E – strefa ekspozycji zabytkowego zespołu,
- OW – strefa obserwacji archeologicznej.

Strefa B obejmuje zespół rynku i zespół kościoła z najbliższym otoczeniem, gdzie należy utrzymać zabytkowe budynki, historyczne rozplanowanie, linie zabudowy, skalę brył,

budynków, charakter i sposób ich ustawienia z możliwością uzupełnienia, a także wymiary zabudowy, modernizacji i dostosowania funkcji. Wskazane jest podkreślenie dominanty jaką w zabudowie rynku i wsi jest kościół.

Strefa E obejmuje otoczenie zespołu rynku i kościoła. Od zachodu granica przebiega ul. Ogrodową, natomiast od wschodu obejmuje grunty parafialne.

Natomiast **strefa OW** obejmuje teren strefy B i częściowo E. Określa teren o domniemanej zawartości ważnych relikwów archeologicznych osadnictwa wczesnośredniowiecznego na podstawie przeprowadzonych sondaży archeologicznych i historycznych przekazów.

Ciekawym zabytkiem na terenie gminy jest zespół klasztorny poreformacki w Miedniewicach. Dzięki staraniom Mikołaja Wiktoryna Grudzińskiego, właściciela Miedniewic, a także późniejszego starosty guzowskiego, golubskiego i grzybkowskiego, w 1681 r. zostali sprowadzeni do Miedniewic reformaci celem pełnienia stałego dozoru nad cudownym obrazem. W 1662 r. z fundacji starosty rozpoczęto budowę klasztoru, który ukończono pod opieką wdowy po fundatorze – Lukrecji Katarzyny z książąt Radziwiłłów w 1705 r. Budowa kościoła w Miedniewicach trwała od 1737 r. do 1748 r. Środki finansowe pochodziły z licznych darów przedstawicieli ówczesnej magnaterii świeckiej i duchowej, szlachty, mieszczaństwa oraz bogatych chłopów. Kościół został wybudowany wg projektu Józefa II Fontany, z którym współpracował Tomasz Bellotti. Kościół jest orientowany na planie wydłużonego prostokąta z węższym prezbiterium, zbliżonym do kwadratu. Do prezbiterium przylega dwukondygnacyjna absyda. Wyposażenie kościoła jest barokowe. Przed kościołem znajduje się czworoboczny dziedziniec otoczony od południa i północy krużgankami, od zachodu murem ceglany z bramą pośrodku. Zewnętrzne ściany krużganków rozczłonkowano lizenami, wewnętrzne wnękami zamkniętymi łukiem odcinkowym. Brama ujęta po obu stronach pilastrami tokańskimi, zwieńczona jest półkolistym profilowanym szczytem, po którego bokach nad głowicami pilastrów umieszczono kamienne wazony. Na dziedzińcu znajduje się kolumna jońska z 1796 r. z umieszczoną na jej szczycie figurą N.P.M. Niepokalanego Poczęcia z XVIII w. Klasztor zamknięty jest czterema skrzydłami na planie zbliżonym do kwadratu z wirydażem w środku. Elewacje zdobi jedynie gzyms podokapowy. Naroża północno - wschodnie i południowo - zachodnie są oskarpowane.

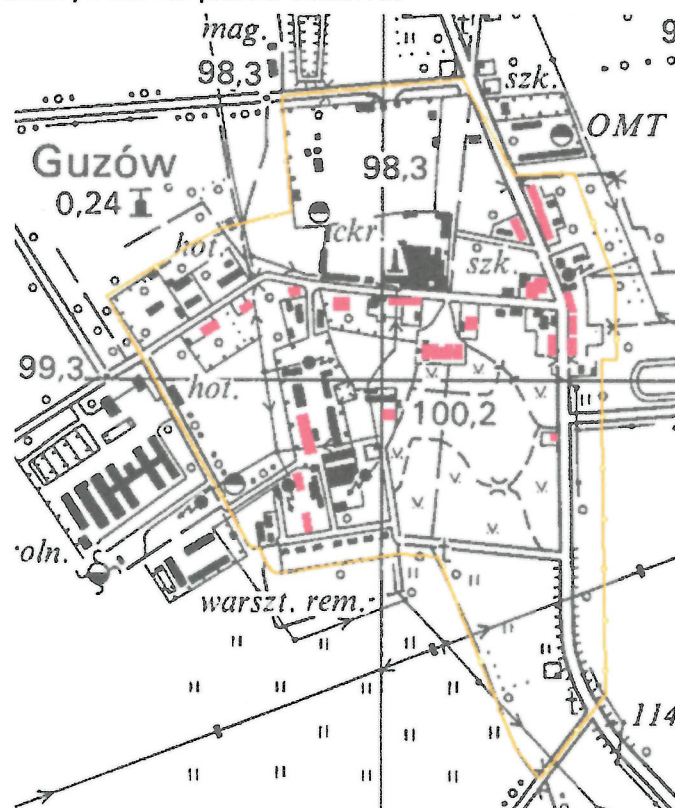
W Guzowie, wsi położonej na północ od Wiskitek, znajduje się pałac Sobańskich z 2 połowy XIXw z kordegardą i bramą pałacową, park krajobrazowy z końca XIXw, kościół parafialny św. Feliksa – dawna kaplica pałacowa z 2 połowy XIXw oraz założona w 1829 r. cukrownia i osada fabryczna; zespół czworaków z połowy XIXw i wille przyfabryczne z 1920r. Powstały za czasów Andrzeja Ogińskiego (XVIII – XIXw.) późnobarokowy dwór został gruntownie przebudowany przez Feliksa Sobańskiego. Feliks Sobański zlecił jego przebudowę architektowi Władysławowi Hirschelowi, (uczeń Henryka Marconiego), który nadał mu charakter zamku francuskiego. Otaczający go park krajobrazowy powstał wg projektu W. Kronenberga (uczeń In.-ogr. Siessmayera we Frankfurcie nad Menem).

Decyzją Głównego Konserwatora Zabytków z dnia 23 marca 1962r. do rejestru zabytków wpisano założenie pałacowo-parkowe wraz kaplicą. Z kolei w roku 2010 decyzją Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Warszawie wszczęto procedurę wpisu do rejestru zabytków układu ruralistycznego, powstałego w latach 20-tych XX w. położonego w Guzowie. Założenie guzowskie, kształtujące się od XVIw., posiada do chwili obecnej niemal wszystkie (za wyjątkiem zabudowy produkcyjnej, tak historycznej jak i powstałej po 1945r.) elementy samodzielnego założenia ziemskiego w czytelnym podziale funkcjonalnym, wpisanym w historyczne trakty i podporządkowanym głównej osi założenia biegnącej w układzie północ – południe, tj. rezydencję właściciela wraz z parkiem i małą architekturą, folwark z zabytkową zabudową mieszkalną i gospodarczą oraz zespół zabudowy mieszkalnej pracowników cukrowni. Zabytkowa zabudowa mieszkalna powstała w pierwszej ćw. XXw. i stanowiły ją modernistyczne wille przeznaczone dla administracji cukrowni (ul. Łubieńskich 11 – willa dyrektora, 13, 15, 17 – dom bliźniaczy), oficyna oraz domy robotników wznoszone od 1880r. do lat 20-tych XXw. (ul. Łubieńskich 1, 7, 9; ul. Ogińskiego 4, 6, 8, 11, 12, 14), dwa budynki

gospodarcze i dwa domy mieszkalne pracowników folwarku usytuowane w północnej części dziedzina folwarcznego. Historyczną zabudowę uzupełnia budynek szkoły powstały w 1912r. (ul. Łubieńskich 12).

Rys. 9. Zabudowa historyczna na planie Guzowa.

Na uwagę zasługuje również dwór w Sokulu z 1 połowy XVIII w., który jest w dobrym stanie, pozostający w rękach prywatnych. Założenie z uwagi na otaczający starodrzew stanowi dominantę w krajobrazie i cenny element krajobrazu kulturowego.

3.2. Stan dziedzictwa kulturowego

Na terenie gminy Wiskitki występują obiekty wpisane do rejestru zabytków i będące w ewidencji konserwatorskiej. Również na terenie wsi Wiskitki znajduje się strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej (nr dec. 778).

Zabytki archeologiczne podlegają ochronie prawnej na podstawie ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie i opiece nad zabytkami (Dz. U. nr 162 poz. 1568 z późniejszymi zmianami). Ochronie podlegają zabytki archeologiczne oraz powstałe w dawnych wiekach nawałstwienia kulturowe związane z funkcjonowaniem gminy Wiskitki.

Wokół zabytków archeologicznych obowiązują strefy ochronne, które dokładnie zostaną określone na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Na rysunku Studium – załącznik nr 2, została przedstawiona lokalizacja poszczególnych zabytków.

MIEDNIEWICE:

W rejestrze:

- zespół klasztorny poreformacki (czas powstania 1692-1748 r.), w skład którego wchodzi: kościół poreformacki (ob. parafialny) p.w. Nawiedzenia NMP i św. Józefa,

klasztór, ogrodzenie arkadowe – zespół wpisany do rejestru zabytków decyzją nr 384/62 z 02.02.1962 r., (dz. o nr ew. 513)

- cmentarz przykościelny – dec. nr 983 A z 17.11.1994 r., (dz. o nr ew. 513)

w ewidencji:

- dworek, ob. dom mieszkalny, lata 20-te XX w., (dz. o nr ew. 516)
- kapliczka przydrożna z 1868 r. (dz. o nr ew. 346)
- kopce mogilne z I wojny światowej

WISKITKI

W rejestrze zabytków:

- zespół kościelny p.w. Wszystkich Świętych, XVI – XIX w. nr dec. 998A, data wpisu 25.11.1996, (działki o nr ew. 372)
- cmentarz żydowski, XIX w., nr dec. 878, data wpisu 7.04.1992 (działki o nr ew. 653)
- obszar ochrony zabytkowych wartości przestrzennych (zespół dawnego rynku i kościoła), historycznych (rozplanowanie miasta), ekspozycji obiektów zabytkowych oraz obserwacji archeologicznej w formie ścisłej ochrony konserwatorskiej oznaczonej na rysunku planu symbolem – nr rej. 788, wpis z dnia 5.04.1988r.
- cmentarz rzymsko - katolicki, I poł. XIX w., nr dec. 860, data wpisu 16.02.1992, (działka o nr ew. 21)
- cmentarz z I wojny św. (żołnierzy rosyjskich), nr dec. 922, data wpisu 12.12.1992, (działka o nr ew. 569).
- układ ruralistyczny Dec.nr788 data wpisu 23.11.1996

w ewidencji konserwatorskiej:

ul. Cegielnia:

- dom nr 3, mur., I 20- te XX w., (dz. o nr ew. 396)
- dom nr 4, mur. I 20- te XX w., (dz. o nr ew. 770)

ul. Guzowska:

- dom nr 14, mur., ok. 1920 r., (dz. o nr ew. 216)

ul. Kościuszki:

- dom nr 2, drewn., k. XIX w., (dz. o nr ew. 436)
- kapliczka, mur., 1 poł. XIX w., (dz. o nr ew. 742)

ul. Ogrodowa:

- dom nr 21, mur., 1903 r., (dz. o nr ew. 420)

ul. Pańska:

- dom nr 14, mur., ok. 1920 r., (dz. o nr ew. 357/1)

ul. Strażacka:

- dom nr 14, mur., ok.1920r., (dz. o nr ew. 287)

Pl. Wolności:

- dom nr 2, drewn., k. XIX w., (dz. o nr ew. 400)
- dom nr 7, mur., pocz. XX w., (dz. o nr ew. 388)
- dom nr 35, mur., 1881 r., (dz. o nr ew. 375)
- szkoła , mur. poł. XIX w, (dz. o nr ew. 374)
- koszary wojskowe, Pl. Wolności nr 9, mur., ok. 1900 r., (dz. o nr ew. 387)

ul. Żyrardowska:

- zespół młyna motorowego, ul. Żyrardowska nr 26, (dom, młyn) mur., 1912 r., (dz. o nr ew. 365)

- kapliczka przy drodze do Błonia, mur., k. XVIII, (dz. o nr ew. 118/1)

GUZÓW

W rejestrze zabytków:

- park z zespołu pałacowo – parkowego, zał. 2 poł. XIX w., nr dec. 455/62/42, data wpisu 23.03.1962r.
- pałac z zespołu pałacowo-parkowego, 1831 – 1889, Wł. Hirschel, nr dec. 455/62/42, data wpisu 23.03.1962r.
- kaplica pałacowa, 3 ćw. XIX w., Wł. Hirschel
- cmentarz I wojny św., zał. 1915, 1 gr. działki nr 6 o pow. 0,19 ha, dec. nr 947, data wpisu 22.11.1993r.
- cmentarz I wojny św. (kopiec), zał. 1915, w gr. działki nr 6 o pow. 0,045 ha, dec. nr 946, data wpisu 23.11.1993r.
- otoczenie zespołu pałacowo-parkowego; granice na zał. graf.; dz. nr ewid.: 20, 15/115, 15/118, 17, 2, 19/1, 19/2; dec. nr.742 data wpisu 12.05.2006r.

w ewidencji konserwatorskiej:

- willa, ok. 1920 (z zespołu cukrowni), ul. Łubieńskich 15
- zespół pałacowo – parkowo – folwarczny z cukrownią , IV ćw. XVIII, I. 90-te XIX, ok. 1827-30
- kordegarda z bramą, 3 ćw. XIX w., Wł. Hirschel
- zespół cukrowni (pozostałości)
- zabudowania gospodarcze z zesp. pał. – park., ul. Fabryczna, Ogińskiego
- willa, ok. 1920 (z zespołu cukrowni), ul. Łubieńskich 17
- willa, ok. 1920 (z zespołu cukrowni), ul. Łubieńskich 13
- willa dyrektora cukrowni, ok. 1920 (z zespołu cukrowni), ul. Łubieńskich 9
- czworak z zespołu cukrowni, pocz. XIX w., ul. Fabryczna
- domy z zespołu pałacowo-parkowo-folwarcznego z cukrownią IVćw.XVIII, nr:11,6,7,8
- cmentarz wojenny żołnierzy rosyjskich 1915r.
- budynek gospodarczy z zespołu pałacowo-parkowo-folwarcznego z cukrownią IVćw.XVIII
- dom (przy ul.Ogińskich) z zespołu pałacowo-parkowo-folwarcznego z cukrownią IVćw.XVIII
- dom ogrodnika z zespołu pałacowo-parkowo-folwarcznego z cukrownią IVćw.XVIII
- dom ogrodnika z zespołu pałacowo-parkowo-folwarcznego z cukrownią IVćw.XVIII
- gmach produkcyjny cukrowni z zespołu pałacowo-parkowo-folwarcznego z cukrownią IVćw.XVIII
- mostek z balustradą z zespołu pałacowo-parkowo-folwarcznego z cukrownią IVćw.XVIII
- mur ogrodzeniowy z zespołu pałacowo-parkowo-folwarcznego z cukrownią IVćw.XVIII
- obora z zespołu pałacowo-parkowo-folwarcznego z cukrownią IVćw.XVIII
- szkoła z zespołu pałacowo-parkowo-folwarcznego z cukrownią IVćw.XVIII
- warsztaty z zespołu pałacowo-parkowo-folwarcznego z cukrownią IVćw.XVIII
- wyspa z grocią z zespołu pałacowo-parkowo-folwarcznego z cukrownią IVćw.XVIII
- układ ruralistyczny

Pozostałe obiekty wpisane do rejestru zabytków oraz będące w ewidencji znajdujące się w innych miejscowościach niż te wymienione powyżej ujęto w poniższych tabelach:

Tabela 7. Obiekty będące w wojewódzkiej ewidencji konserwatorskiej

Lp.	Miejscowość	Adres	Obiekt	Nr rejestru
Babskie Budy				
1	Babskie budy		zagroda nr 20. mur. ok. 1910	ewid.
Czerwona Niwa				
2	Czerwona Niwa		dom nr 20. drewn. I. 20-te XXw.	ewid.
3	Czerwona Niwa		zagroda nr 21. mur. 1911	ewid.
4	Czerwona Niwa		zespół dworski (pozostałości), mur. 1922	ewid.
Duninpol Towarzystwo				
5	Duninpol Towarzystwo (Duninpol)		dom nr 22. mur. ok.1900	ewid.
6	Duninpol Towarzystwo (Duninpol)		zagroda nr 23. mur. k. XIXw.	ewid.
Feliksów				
7	Feliksów		dom nr 26. drewn. 1920	ewid.
8	Feliksów		dom nr 24, drewn. pocz. XX w.	ewid.
9	Feliksów		dom nr 23, drewn. ok. 1900	ewid.
10	Feliksów		dom nr 19, drewn., pocz. XXw.	ewid.
11	Feliksów		dom nr 6, drewn. ok. 1930	ewid.
Hipolitów				
12	Hipolitów		dom nr 18. 1920	ewid.
Janówek				
13	Janówek		dom nr 1, k. XIX w	ewid.
Nowa Wieś				
14	Nowa Wieś		dom nr 44, drewn. 1920	ewid.
Nowe Kozłowice				
15	Nowe Kozłowice		dom nr 28, mur. ok. 1920	ewid.
16	Nowe Kozłowice		dom nr 29, drewn. pocz. XX w. – nie istnieje	ewid.
17	Nowe Kozłowice		dom nr 74, drewn. pocz. XX w. – nie istnieje	ewid.
18	Nowe Kozłowice		stodoła w zagrodzie nr 44, drewn. ok. 1930 – nie istnieje	ewid.
19	Nowe Kozłowice		dom nr 14, drewn., i. 20-te XX w. – nie istnieje	ewid.
20	Nowe Kozłowice		dom nr 24, drewn., ok. 1920 – nie istnieje	ewid.
21	Nowe Kozłowice		dom nr 19, drewn., ok. 1930 – nie istnieje	ewid.
Nowy Drzewicz				
22	Nowy Drzewicz		dom i stodoła w zagrodzie nr 64, k XIX w.	ewid.
23	Nowy Drzewicz		dom nr 65, drewn., k. XIX w.	ewid.
24	Nowy Drzewicz		dom nr 35, drewn., ok. 1930	ewid.
Nowy Oryszew				
25	Nowy Oryszew		dom nr 42, mur. 1901	ewid.
26	Nowy Oryszew		dom nr 48, drewn., 1923	ewid.

27	Nowy Oryszew		dom nr 59, mur. 4 ćw. XIX w.	ewid.
Oryszew Osada				
28	Oryszew - Osada		dom nr 4, mur. k. XIX w.	ewid.
29	Oryszew - Osada		dom nr 5, mur., k. XIX w.	ewid.
30	Oryszew - Osada		pozostałości zespół klaszt., ob. ośrodek wych.	ewid.
31	Oryszew - Osada		zagroda młynarska nr 9, l. 20-te XX w.	ewid.
32	Oryszew - Osada		pozostałości zespołu dworskiego osady tkackiej	ewid.
Podoryszew				
33	Podoryszew		dom nr 59, mur. ok. 1920	ewid.
34	Podoryszew		zagroda nr 12 ok. 1918	ewid.
Popielarnia				
35	Popielarnia		dom i stodoła w zagrodzie nr 21, ok. 1920	ewid.
36	Popielarnia		dom nr 17, drewn., k. XIX w.	ewid.
37	Popielarnia		dom nr 19, drewn., k. XIX w.	ewid.
38	Popielarnia		dom nr 23, drewn. ok. 1917	ewid.
Smolarnia				
39	Smolarnia		dom nr 38, drewn., ok. 1930	ewid.
40	Smolarnia		dom nr 24, drewn., ok. 1920	ewid.
41	Smolarnia		dom nr 19, drewn., ok. 1920	ewid.
Sokule				
42	Sokule		dwór, drewn., XVIII w.	Nr rej. 1163 z dnia 22.05.1975r
43	Sokule		dom nr 14, drewn., ok. 1920	ewid.
44	Sokule		dom nr 16, drewn., k. XIX w.	ewid.
45	Sokule		dom nr 15, mur. l. 20-te XX w.	ewid.
46	Sokule		kapliczka, mur. 1836	ewid.
47	Sokule		park dworski	Nr rej. 560 z dnia 20.06.1981r
Stare Kozłowice				
48	Stare Kozłowice		dom nr 2, mur. ok. 1900	ewid.
49	Stare Kozłowice		dom nr 19, mur. pocz. XX w.	ewid.
50	Stare Kozłowice		dom nr 26, mur., k. XIX w.	ewid.
51	Stare Kozłowice		dom nr 78, drewn., k. XIX w. – nie istnieje	ewid.
52	Stare Kozłowice		dom nr 72, mur., l 20-te XX w.	ewid.
Stary Drzewicz				
53	Stary Drzewicz		dom i stodoła w zagrodzie nr 57, k. XIX w.	ewid.
54	Stary Drzewicz		park dworski, l. 30-te XX w.	Nr rej. 724 z 01.06.1984r
55	Stary Drzewicz		pałac, mur. I i poł. XIX w.	ewid.
56	Stary		dom nr 14, drewn., pocz. XX w.	ewid.

	Drzewicz			
57	Stary Drzewicz		dom nr 17, drewn. 3 ćw. XIX w.	ewid.
Starowiskitki (Stare Wiskitki)				
58	Starowiskitki (Stare Wiskitki)		zagroda nr 26, ok. 1920	ewid.
59	Starowiskitki (Stare Wiskitki)		dom nr 23, drewn. ok. 1935	ewid.
60	Starowiskitki (Stare Wiskitki)		kapliczka i krzyż przydr., II poł. XX w.	ewid.
Tomaszew				
61	Tomaszew		dom nr 28, drewn. i. 30-te XX w.	ewid.
62	Tomaszew		dom nr 27, drewn., l. 20-te XX w.	ewid.
63	Tomaszew		dom nr 1, drewn., ok. 1920	ewid.
64	Tomaszew		dom i obora w zagrodzie nr 2, k. XIX w.	ewid.

Źródło: Dane uzyskane od Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Tabela 8. Zabytkowe stanowiska archeologiczne ujęte w ewidencji WKZ w Warszawie

Lp.	Nr ew. AZP	Obiekt
1	59-59/1	pozostałości osady z okresu wpływów rzymskich, średniowiecza i nowożytności
2	59-59/2	pozostałości osady średniowiecznej
3	59-59/3	ślady osadnictwa średniowiecznego i nowożytnego
4	59-59/11	ślady osadnictwa z epoki brązu, okresu późnolateńskiego i rzymskiego
5	59-59/12	pozostałości osady z młodszej epoki kamienia, wczesnej epoki brązu i wczesnego średniowiecza
6	59-59/13	pozostałości osady z wczesnego średniowiecza
7	59-59/14	pozostałości osady z okresu wpływów rzymskich
8	59-59/21	ślad osadnictwa z okresu wpływów rzymskich
9	59-59/22	ślad osadnictwa średniowiecznego
10	59-59/25	pozostałości osady średniowiecznej i nowożytnej
11	59-59/26	pozostałości osady nowożytnej
12	59-59/28*	brak danych
13	59-59/29*	brak danych
14	59-59/30*	brak danych
15	59-59/31*	brak danych
16	59-59/32*	brak danych
17	59-59/33*	brak danych
18	59-59/34*	brak danych
19	59-60/1*	ślad osadnictwa nowożytnego
20	59-60/2*	ślad osadnictwa nowożytnego
21	59-60/5*	ślad osadnictwa z okresu halsztackiego i wpływów rzymskich oraz średniowiecza i nowożytności
22	59-60/6*	pozostałości osady nowożytnej
23	59-60/9*	pozostałości osady z okresu wpływów rzymskich
24	59-60/10*	pozostałości osady nowożytnej
25	59-60/12*	pozostałości osady nowożytnej

26	59-60/15*	ślady osadnictwa średniowiecznego i nowożytnego
27	59-60/16*	ślady osadnictwa z epoki brązu i okresu holszackiego
28	59-60/17*	ślady osadnictwa z okresu wpływów rzymskich
29	59-60/18*	ślady osadnictwa wczesnośredniowiecznego
30	59-60/19*	ślady osadnictwa wczesnośredniowiecznego
31	59-60/1	ślady osadnictwa starożytnego
32	59-60/2	pozostałości osady wielokulturowej
33	59-60/3	pozostałości osady wielokulturowej, cmentarzysko starożytne
34	59-60/4	pozostałości osady wielokulturowej
35	59-60/5	ślady osadnictwa starożytnego i średniowiecznego
36	59-60/6	pozostałości osady wielokulturowej
37	59-60/7	pozostałości osady wielokulturowej, cmentarzysko z okresu wpływów
38	59-60/8	ślady osadnictwa z młodszej epoki kamienia
39	59-60/9	ślady osadnictwa ze schyłku starożytności
40	59-60/10	ślady osadnictwa starożytnego i średniowiecznego
41	59-60/11	ślady osadnictwa starożytnego i z wczesnego średniowiecza
42	59-60/12	ślady osadnictwa starożytnego i średniowiecznego
43	59-60/13	pozostałości osady wielokulturowej
44	59-60/14	ślady osadnictwa starożytnego
45	59-60/15	ślady osadnictwa starożytnego
46	59-60/16	ślady osadnictwa z okresu późnolateńskiego i wpływów rzymskich
47	59-60/17	pozostałości osady z okresu wpływów rzymskich i średniowiecza
48	59-60/18	pozostałości osady z okresu halszackiego i średniowiecza
49	59-60/19	pozostałości osady wielokulturowej
50	59-60/20	pozostałości osady wielokulturowej
51	59-60/21	pozostałości osady wielokulturowej
52	59-60/22	ślady osadnictwa z epoki kamienia i średniowiecza, cmentarzysko z okresu wpływów rzymskich
53	59-60/23	ślady osadnictwa z epoki brązu i średniowiecza
54	59-60/24	pozostałości osady wielokulturowej
55	59-60/25	ślady osadnictwa średniowiecznego
56	59-60/26	ślady osadnictwa średniowiecznego
57	59-60/27	ślady osadnictwa starożytnego i średniowiecznego
58	59-60/28	ślady osadnictwa średniowiecznego
59	59-60/29	pozostałości osady średniowiecznej
60	59-60/30	pozostałości osady z okresu wpływów rzymskich, ślady osadnictwa średniowiecznego
61	59-60/31	pozostałości osady wczesnośredniowiecznej, ślady osadnictwa starożytnego
62	59-60/32	ślady osadnictwa wczesnośredniowiecznego
63	59-60/33	ślady osadnictwa starożytnego
64	59-60/34	ślady osadnictwa z okresu wpływów rzymskich
65	59-60/35	ślady osadnictwa z epoki brązu
66	59-60/36	ślady osadnictwa z okresu wpływów rzymskich i średniowiecza
67	59-60/37	pozostałości osady wielokulturowej, cmentarzysko z okresu późnolateńskiego i wpływów rzymskich
68	59-60/38	ślady osadnictwa starożytnego i średniowiecznego
69	59-60/39	pozostałości osady wielokulturowej
70	59-60/40	ślady osadnictwa starożytnego i średniowiecznego
71	59-60/41	pozostałości osady wielokulturowej
72	59-60/42	ślady osadnictwa starożytnego i średniowiecznego
73	59-60/43	ślady osadnictwa starożytnego i wczesnośredniowiecznego

74	59-60/44	osada i cmentarzysko z epoki brązu, ślady osadnictwa starożytnego i średniowiecznego
75	59-60/45	ślady osadnictwa starożytnego i średniowiecznego
76	59-60/46	pozostałości osady starożytnej
77	59-60/47	pozostałości osady starożytnej
78	59-60/48	skarb denarów rzymskich
79	59-60/49	pozostałości osady wielokulturowej
80	59-60/50	ślady osadnictwa średniowiecznego
81	59-60/51	ślady osadnictwa średniowiecznego
82	59-60/52	pozostałości osady wczesnośredniowiecznej
83	59-60/53	ślady osadnictwa i cmentarzysko starożytne
84	59-60/54	ślady osadnictwa starożytnego i średniowiecznego
85	59-60/55	ślad osadnictwa z okresu wpływów rzymskich
86	59-60/56	pozostałości osady wielokulturowej
87	59-60/57	ślady osadnictwa starożytnego i średniowiecznego
88	59-60/58	ślady osadnictwa starożytnego i średniowiecznego
89	59-60/59	ślady osadnictwa starożytnego i średniowiecznego
90	59-60/60	pozostałości osady wielokulturowej
91	59-60/61	ślad osadnictwa starożytnego
92	59-60/62	ślad osadnictwa starożytnego
93	59-60/63	pozostałości osady wielokulturowej
94	59-60/64	ślad osadnictwa z okresu wpływów rzymskich
95	59-60/70	ślady osadnictwa starożytnego i średniowiecznego
96	59-60/71	ślad osadnictwa starożytnego
97	59-60/72	ślady osadnictwa starożytnego i średniowiecznego
98	59-60/73	ślad osadnictwa średniowiecznego
99	59-60/74	ślady osadnictwa starożytnego i średniowiecznego
100	59-60/75	ślady osadnictwa starożytnego i średniowiecznego
101	59-60/76	ślady osadnictwa starożytnego i średniowiecznego
102	59-60/77	ślady osadnictwa starożytnego
103	59-60/78	ślad osadnictwa z epoki brązu
104	59-60/79	ślad osadnictwa z okresu halsztackiego
105	59-60/80	ślad osadnictwa z okresu wpływów rzymskich
106	59-60/81	ślad osadnictwa średniowiecznego
107	59-60/82	pozostałości osady z okresu wpływów rzymskich
108	59-60/83	pozostałości osady z okresu wpływów rzymskich
109	59-60/84	ślady osadnictwa z epoki brązu i średniowiecza
110	59-60/85	ślad osadnictwa starożytnego
111	59-60/86	pozostałości osady wielokulturowej
112	59-60/87	pozostałości osady wielokulturowej
113	59-60/88	ślad osadnictwa z epoki brązu
114	59-60/89	ślady osadnictwa starożytnego i średniowiecznego
115	59-60/90	ślady osadnictwa starożytnego i średniowiecznego
116	59-60/91	ślad osadnictwa z okresu halsztackiego i średniowiecznego
117	59-60/92	pozostałości osady wielokulturowej
118	59-60/93	pozostałości osady wielokulturowej
119	59-60/94	ślady osadnictwa starożytnego i średniowiecznego
120	59-60/95	ślad osadnictwa z okresu wpływów rzymskich
121	59-60/96	pozostałości osady wielokulturowej
122	59-60/97	ślad osadnictwa z epoki kamienia
123	59-60/98	ślady osadnictwa starożytnego i średniowiecznego
124	59-60/99	pozostałości osady starożytnej, cmentarzysko z okresu wpływów rzymskich
125	59-60/100	ślad osadnictwa
126	59-61/63	ślady osadnictwa starożytnego

127	59-61/64	pozostałości osady wielokulturowej
128	59-61/65	ślad osadnictwa z epoki brązu
129	59-61/67	pozostałości osady z epoki brązu
130	59-61/69	pozostałości osady wielokulturowej, cmentarzysko starożytne
131	59-61/70	ślady osadnictwa starożytnego
132	59-61/71	ślady osadnictwa z epoki brązu
133	59-61/72	pozostałości osady starożytnej
134	59-61/73	ślady osadnictwa starożytnego i średniowiecznego
135	59-61/74	ślady osadnictwa starożytnego
136	59-61/78	ślady osadnictwa z epoki żelaza
137	59-61/95	cmentarzysko z wczesnej epoki żelaza, ślady osadnictwa starożytnego
138	59-61/96	pozostałości osady starożytnej
139	59-61/100	ślady osady starożytnej z okresu wpływów rzymskich wpisane do rejestru zabytków dnia 21.11.1969 pod numerem A-837/Sk-763
140	59-61/101	ślad osadnictwa z wczesnej epoki żelaza
141	59-61/102	ślady osadnictwa starożytnego
142	59-61/117	ślady osadnictwa starożytnego
143	60-59/1	pozostałości osady z okresu wpływów rzymskich
144	60-59/2	pozostałości osady wielokulturowej
145	60-59/3	pozostałości osady z epoki brązu i okresu wpływów rzymskich
146	60-59/4	pozostałości osady z epoki brązu
147	60-59/5	ślady osadnictwa starożytnego
148	60-59/7	pozostałości osady średniowiecznej i nowożytnej
149	60-59/9	ślady osadnictwa średniowiecznego i nowożytnego
150	60-59/10	ślad osadnictwa z okresu wpływów rzymskich, pozostałości osady średniowiecznej i nowożytnej
151	60-59/11	cmentarzysko z epoki brązu i wczesnej epoki żelaza
152	60-59/12	ślad osadnictwa wczesnośredniowiecznego
153	60-59/17	ślad osadnictwa wczesnośredniowiecznego
154	60-59/18	ślad osadnictwa z okresu wpływów rzymskich
155	60-59/19	pozostałości osady z epoki brązu
156	60-59/20	pozostałości osady z epoki brązu
157	60-59/21	ślad osadnictwa z okresu wpływów rzymskich
158	60-59/23*	brak danych
159	60-59/24*	brak danych
160	60-60/1*	pozostałości osady średniowiecznej i nowożytnej
161	60-60/2*	ślad osadnictwa średniowiecznego
162	60-60/6*	ślad osadnictwa średniowiecznego
163	60-60/10*	pozostałości osady średniowiecznej
164	60-60/11*	pozostałości osady średniowiecznej
165	60-60/13*	pozostałości osady średniowiecznej
166	60-60/1	pozostałości osady z okresu późnolateńskiego i wpływów rzymskich
167	60-60/2	pozostałości osady starożytnej
168	60-60/3	ślady osadnictwa starożytnego i średniowiecznego
169	60-60/4	pozostałości osady z okresu późnolateńskiego i wpływów rzymskich, cmentarzysko z okresu halsztackiego
170	60-60/5	pozostałości osady wielokulturowej, cmentarzysko starożytne
171	60-60/6	ślad osadnictwa z epoki kamienia
172	60-60/7	ślad osadnictwa z epoki brązu
173	60-60/8	ślad osadnictwa z epoki brązu
174	60-60/9	ślad osadnictwa wczesnośredniowiecznego
175	60-60/10	ślady osadnictwa z młodszej epoki kamienia

176	60-60/11	pozostałości osady z epoki brązu, ślady osadnictwa z młodszej epoki kamienia
177	60-60/12	pozostałości osady z młodszej epoki kamienia
178	60-60/13	pozostałości osady z epoki brązu
179	60-60/14	ślady osadnictwa z epoki brązu i wczesnego średniowiecza
180	60-60/15	ślady osadnictwa z epoki brązu i średniowiecza
181	60-60/16	ślad osadnictwa z epoki brązu
182	60-60/17	ślad osadnictwa z epoki kamienia
183	60-60/18	ślady osadnictwa starożytnego i średniowiecznego
184	60-60/20	ślady osadnictwa starożytnego
185	60-60/21	ślady osadnictwa średniowiecznego
186	60-60/22	ślady osadnictwa starożytnego i średniowiecznego
187	60-60/23	ślad osadnictwa starożytnego
188	60-60/24	pozostałości osady wielokulturowej
189	60-60/25	ślady osadnictwa starożytnego
190	60-60/26	ślad osadnictwa starożytnego
191	60-60/27	pozostałości osady średniowiecznej
192	60-60/28	ślad osadnictwa z okresu halsztackiego
193	60-60/29	ślad osadnictwa starożytnego
194	60-60/30	pozostałości osady wielokulturowej, cmentarzysko z wczesnej epoki żelaza
195	60-60/31	ślady osadnictwa starożytnego
196	60-60/32	cmentarzysko z wczesnej epoki żelaza
197	60-60/33	ślad osadnictwa z epoki brązu
198	60-60/34	pozostałości osady z wczesnej epoki żelaza
199	60-60/35	pozostałości osady starożytnej
200	60-60/36	pozostałości osady starożytnej i średniowiecznej
201	60-60/37	pozostałości osady wielokulturowej, cmentarzysko z okresu późnolateńskiego i wpływów rzymskich
202	60-60/38	ślady osadnictwa starożytnego i średniowiecznego
203	60-60/39	ślady osadnictwa starożytnego i średniowiecznego
204	60-60/40	ślady osadnictwa starożytnego i średniowiecznego
205	60-60/41	ślady osadnictwa starożytnego
206	60-60/42	ślady osadnictwa starożytnego
207	60-60/43	pozostałości osady wielokulturowej
208	60-60/44	pozostałości osady wielokulturowej, cmentarzysko z okresu wpływów rzymskich
209	60-60/45	ślad osadnictwa z epoki brązu
210	60-60/46	ślady osadnictwa starożytnego i wczesnośredniowiecznego
211	60-60/47	ślady osadnictwa z epoki brązu
212	60-60/48	ślad osadnictwa z okresu wpływów rzymskich
213	60-60/49	ślady osadnictwa starożytnego i wczesnośredniowiecznego
214	60-60/50	ślady osadnictwa średniowiecznego
215	60-60/51	ślady osadnictwa starożytnego i średniowiecznego
216	60-60/52	ślad osadnictwa z epoki kamienia
217	60-60/53	pozostałości osady wielokulturowej
218	60-60/54	ślady osadnictwa starożytnego, średniowiecznego i nowożytnego
219	60-60/55	pozostałości osady średniowiecznej, ślady osadnictwa starożytnego
220	60-60/56	ślady osadnictwa starożytnego i średniowiecznego
221	60-60/57	pozostałości osady z okresu późnolateńskiego i wpływów rzymskich, ślady osadnictwa średniowiecznego
222	60-60/58	cmentarzysko i ślady osadnictwa starożytnego
223	60-60/59	pozostałości osady wielokulturowej

224	60-60/60	ślady osadnictwa starożytnego
225	60-60/61	ślady osadnictwa starożytnego i średniowiecznego
226	60-60/62	ślady osadnictwa starożytnego
227	60-60/63	ślady osadnictwa starożytnego i średniowiecznego
228	60-60/64	ślady osadnictwa starożytnego, średniowiecznego i nowożytnego
229	60-60/65	ślad osadnictwa z okresu wpływów rzymskich
230	60-60/66	ślady osadnictwa starożytnego i średniowiecznego
231	60-60/67	ślady osadnictwa z epoki brązu i średniowiecza
232	60-60/68	ślady osadnictwa starożytnego i średniowiecznego
233	60-60/69	ślad osadnictwa z epoki brązu
234	60-60/70	pozostałości osady wielokulturowej
235	60-60/71	ślady osadnictwa starożytnego i średniowiecznego
236	60-60/72	pozostałości osady wielokulturowej
237	60-60/73	pozostałości osady średniowiecznej
238	60-60/74	ślady osadnictwa starożytnego i średniowiecznego
239	60-60/75	ślad osadnictwa z epoki brązu
240	60-60/76	pozostałości osady starożytnej
241	60-60/77	ślad osadnictwa z epoki brązu
242	60-60/78	ślad osadnictwa z epoki brązu
243	60-60/79	ślad osadnictwa średniowiecznego
244	60-60/80	pozostałości osady wielokulturowej
245	60-60/83	pozostałości osady wielokulturowej
246	60-60/84	ślad osadnictwa z epoki brązu
247	60-60/85	ślad osadnictwa z epoki brązu
248	60-60/86	pozostałości osady starożytnej
249	60-60/87	ślady osadnictwa starożytnego
250	60-60/88	ślady osadnictwa starożytnego
251	60-60/89	ślad osadnictwa z epoki brązu
252	60-60/90	pozostałości osady wielokulturowej
253	60-60/91	ślady osadnictwa z okresu późnolateńskiego i wpływów rzymskich oraz średniowiecza
254	60-60/92	pozostałości osady wielokulturowej
255	60-60/93	ślad osadnictwa z epoki brązu
256	60-60/94	ślad osadnictwa z okresu późnolateńskiego i wpływów rzymskich
257	60-60/95	pozostałości osady wielokulturowej
258	60-60/96	pozostałości osady z okresu późnolateńskiego i wpływów rzymskich
259	60-60/97	pozostałości osady z okresu późnolateńskiego i wpływów rzymskich
260	60-60/99	ślad osadnictwa z okresu wpływów rzymskich
261	60-60/100	ślady osadnictwa starożytnego i średniowiecznego
262	60-60/101	ślad osadnictwa z okresu późnolateńskiego i wczesnego średniowiecza
263	60-60/102	ślad osadnictwa starożytnego
264	60-60/103	pozostałości osady wielokulturowej
265	60-60/104	ślad osadnictwa z wczesnej epoki żelaza
266	60-60/105	ślady osadnictwa starożytnego i średniowiecznego
267	60-60/107*	ślad osadnictwa z wczesnej epoki żelaza
268	60-61/21	ślad osadnictwa nowożytnego
269	61-59/11	pozostałości osady nowożytnej
270	61-60/1	pozostałości osady z epoki brązu
271	61-60/6	ślad osadnictwa starożytnego
272	61-60/7	ślad osadnictwa z epoki brązu

273	A.66	brak danych
274	A.67	brak danych
275	A.68	brak danych
276	A.69	brak danych
277	A.70	brak danych
278	A.71	brak danych
279	A.73	brak danych
280	A.77	brak danych

4. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU DEMOGRAFICZNEGO I SPOŁECZNEGO

4.1. Demografia

Gmina Wiskitki liczyła na dzień 31 grudnia 2012r. 9857 mieszkańców, z czego kobiety stanowią 49,95% tj. 4924.

Gęstość zaludnienia wyniosła na koniec 2012r. 65,30 osób/km².

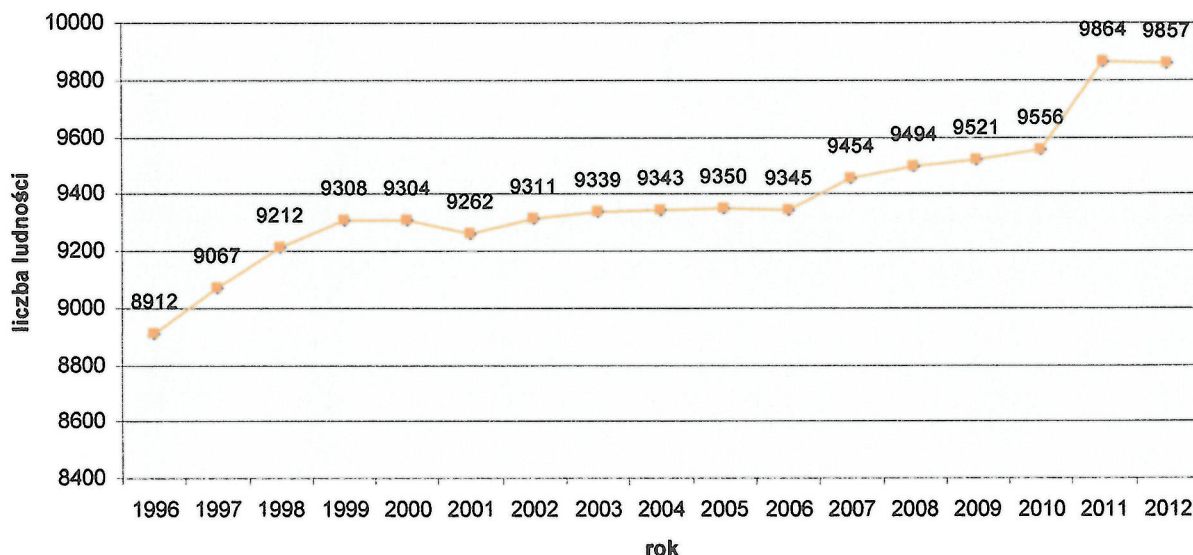
Liczba ludności wg grup wieku w roku 2012:

- wiek przedprodukcyjny - 1992 osób (20,21%),
- wiek produkcyjny - 6211 osób (63,01%),
- wiek poprodukcyjny - 1654 osób (16,78%).

Biorąc pod uwagę proporcje pomiędzy poszczególnymi grupami wiekowymi, strukturę wiekową ludności należy uznać za korzystną z punktu widzenia dalszego rozwoju Gminy.

Wykres 4. Liczba ludności w gminie Wiskitki w latach 1996 – 2012.

Ludność gminy Wiskitki w latach 1996 - 2012

Źródło: Dane uzyskane z Urzędu Gminy Wiskitki oraz GUS.

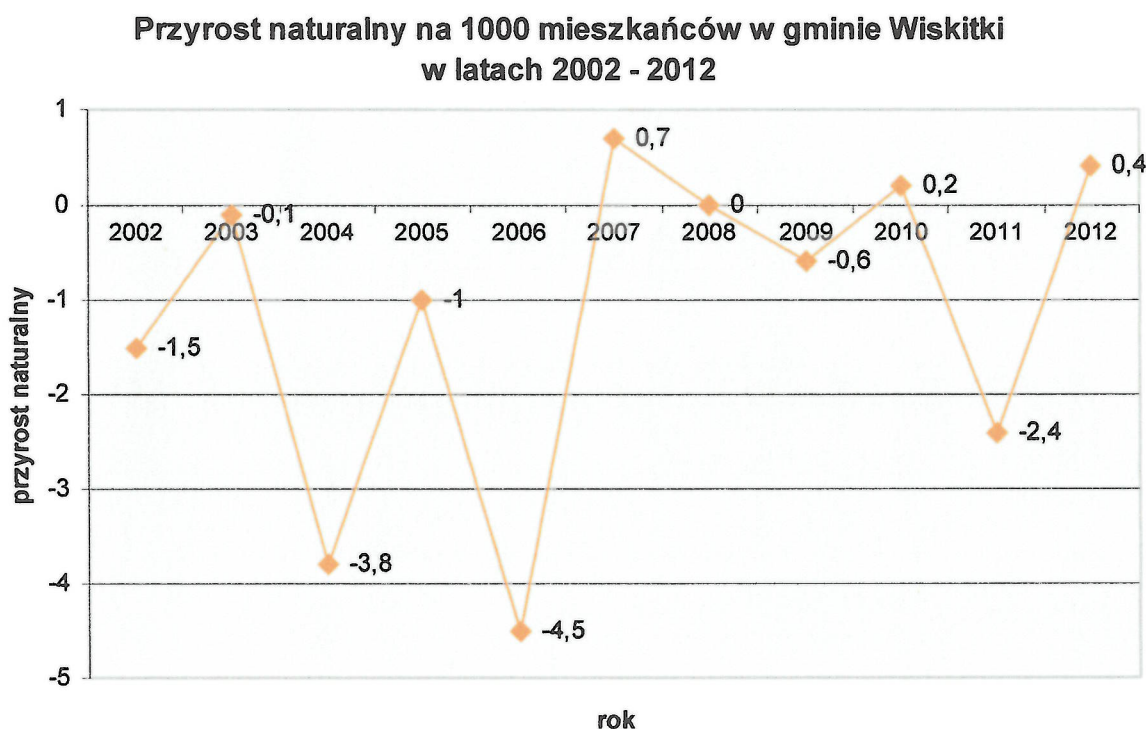
Wykres 5. Ludność gminy Wiskitki z podziałem na grupy wiekowe, stan na dzień 31 grudnia 2012r.

Źródło: Dane GUS na dzień 31 grudnia 2012r.

Ludność gminy od wielu lat cechuje ujemny poziom przyrostu naturalnego. Wyjątek stanowią lata 2007, 2010 i 2012, gdzie wystąpił dodatni wynik (odpowiednio 0,7, 0,2 i 0,4 na 1000 mieszkańców). Ujemny przyrost naturalny jest efektem wysokiego poziomu zgonów oraz niskiego poziomu urodzeń, które w gminie utrzymują się od wielu lat.

Wykres 6. Przyrost naturalny na 100 mieszkańców w gminie Wiskitki w latach 2000 – 2012.

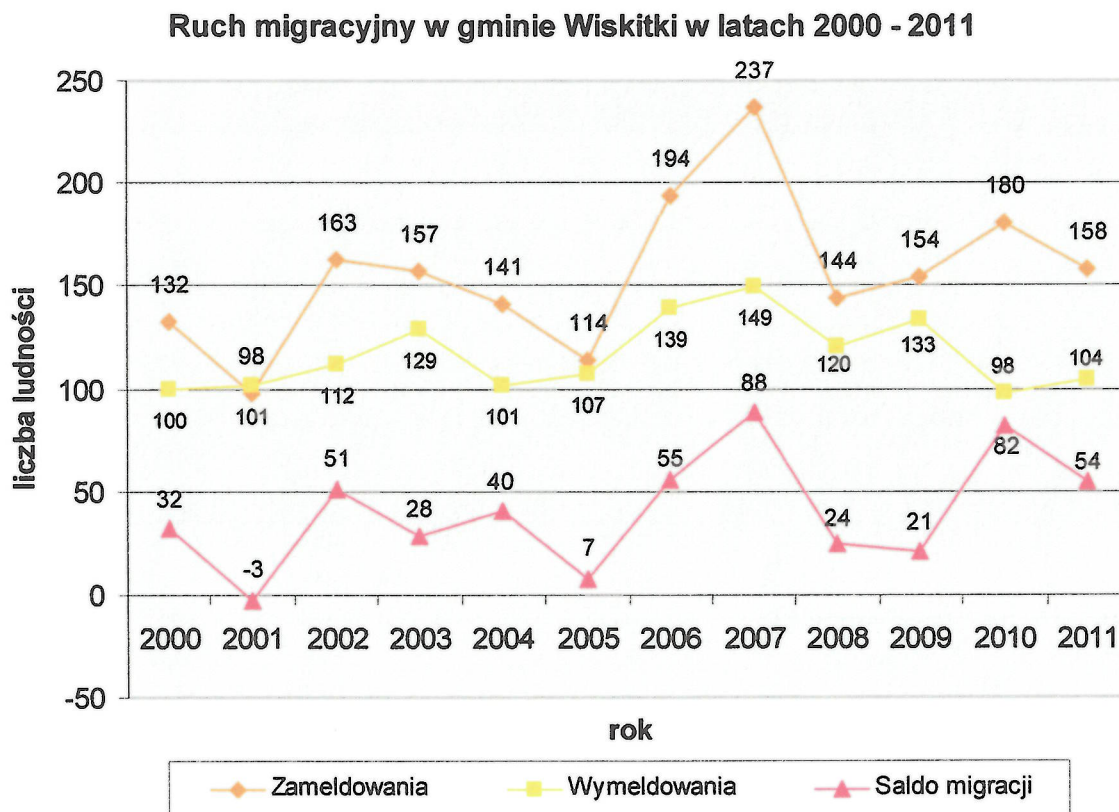
Źródło: Dane GUS.

Korzystnym procesem demograficznym jest dodatnie saldo migracji utrzymujące się od 2002r. Jest ono wyrazem poprawiającej się atrakcyjności gminy. Rozmieszczenie przestrzenne migracji jest nierównomierne. Na przestrzeni ostatnich lat, dodatnie migracje występowały jedynie w centrum gminy tj. w miejscowości Wiskitki. Rozwój

gminy i nowe inwestycje zewnętrzne, które z upływem czasu winny zaowocować wzrostem miejsc pracy przyczynią się do napływu ludności i dodatniego salda migracji. I tak np. w roku 2010 na terenie gminy zameldowały się 180 nowe osoby, a w tym czasie wymeldowały się 98.

Wykres 7. Ruch migracyjny w gminie Wiskitki w latach 2000 – 2011.

Źródło: Dane GUS.

4.2. Warunki mieszkaniowe

Podstawową bazą mieszkaniową gminy jest budownictwo zagrodowe i jednorodzinne, należące do osób prywatnych. Poza tym, część ludności mieszka w budynkach komunalnych. Ogółem liczba mieszkań w roku 2010 na terenie gminy Wiskitki wyniosła 3038. Ze względu na tradycje rolnicze większość mieszkańców gminy zamieszkuje ją od urodzenia.

W skład komunalnego zasobu mieszkaniowego gminy Wiskitki wchodzi lokale położone w 25 budynkach (w tym 3 budynki ośrodków zdrowia) - będących w całości własnością gminy oraz pozostające w jej posiadaniu samoistnym, a także lokale w budynkach, w których występują wspólnoty mieszkaniowe. Budynkami i lokalami wchodzącymi w skład mieszkaniowego zasobu gminy zarządza gmina Wiskitki.

Na terenie gminy Wiskitki w zakresie mieszkalnictwa przeważają budynki stare, w dużej mierze już wyeksploatowane. Największy rozwój budownictwa mieszkalnego przypadł na okres powojenny, do końca lat osiemdziesiątych. W dekadach lat siedemdziesiątych czy osiemdziesiątych wybudowano średnio dwa razy więcej budynków mieszkalnych niż w ostatniej dekadzie XX wieku. Analizując rozwój budownictwa na przestrzeni lat odnotować można tendencje wzrostowe, szczególnie zauważalne od roku 2005. Stały rozwój budownictwa zapewne spowodowany jest z jednej strony bliskością miasta Żyrardów, co przekłada się na rozwój zabudowy mieszkaniowej w takich miejscowościach jak Działki, Stare Kozłowice i Nowe Kozłowice. Z drugiej strony sprzyja rozwojowi

zabudowy mieszkaniowej obecność na terenie gminy linii kolejowej z dwoma przystankami kolei osobowej, co powoduje rozwój zabudowy mieszkaniowej w takich miejscowościach jak Jesionka i Franciszków. Wzrost budownictwa mieszkaniowego spowodowany jest również ciążeniami w kierunku dogodnej lokalizacji względem głównych szlaków komunikacyjnych (węzeł na autostradzie A2 w miejscowości Wiskitki), ośrodka administracyjnego w Wiskitkach oraz stopniowym uchwalaniem planów miejscowych oraz planowanymi inwestycjami w zakresie infrastruktury technicznej.

Wykres 8. Zasoby mieszkaniowe w gminie Wiskitki.

Źródło: Dane GUS.

W ostatnich latach nastąpił ponowny wzrost budownictwa jednorodzinnego na terenie gminy. Zgodnie z danymi GUS w roku 2008 i 2009 oddano do użytkowania odpowiednio 43 i 47 budynków mieszkalnych. W roku 2010 ta liczba spadła do 33 nowo wybudowanych budynków mieszkalnych.

Na terenie gminy Wiskitki znajduje się (wg danych GUS na dzień 31.12.2010) 3038 mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 229720 m². Przeciętna liczba osób w jednym mieszkaniu wynosi 3,1 (wskaźnik dla województwa oscyluje w okolicach 3). Przeciętna powierzchnia użytkowa przypadająca na 1 mieszkanie wynosi 75,6m² i jest to wartość zbliżona do analogicznych danych dla innych gmin o podobnej wielkości na terenie Mazowsza.

Szczegółowe informacje w zakresie mieszkalnictwa na terenie gminy Wiskitki przedstawiają poniższe tabele i wykresy.

Tabela nr 9. Zmiany w zasobach mieszkaniowych w gminie Wiskitki w latach 2002 – 2010.

	rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Mieszkania	mieszk.	2785	2830	2840	2850	2880	2915	2958	3005	3038
Izby	izba	9817	10068	10122	10175	10331	10535	10787	11049	11227
Powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	196263	201811	203177	204416	208426	212994	218808	224965	229720

Źródło: Dane GUS.

Ogólna liczba mieszkań na terenie gminy w latach 2002 – 2010 wzrosła o blisko 8,33% (analogiczna przeciętna wartość dla innych gmin Mazowsza kształtuje się na poziomie 4-5%), podczas gdy ich całkowita powierzchnia użytkowa wzrosła o około 14,56%.

Tabela nr 10. Powierzchnia mieszkań w gminie Wiskitki w latach 2002 - 2010.

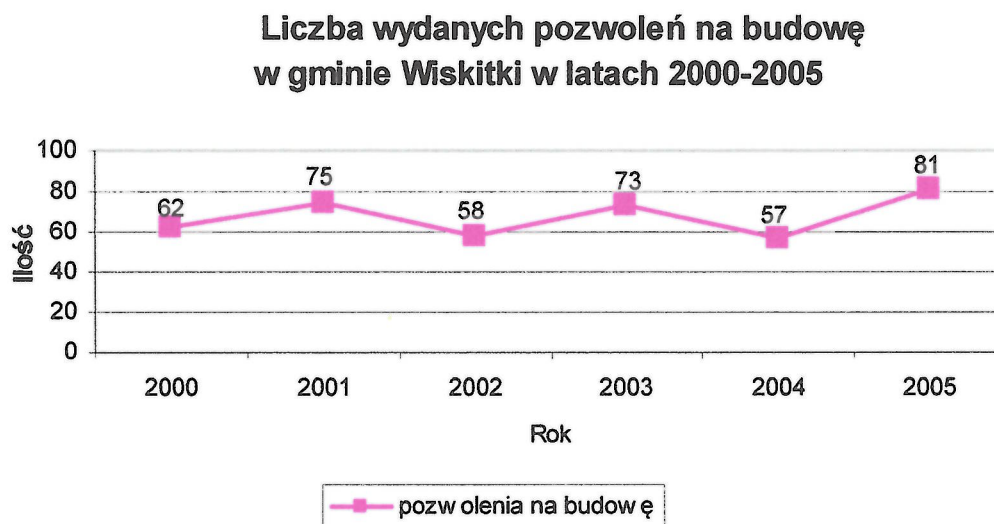
	rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Powierzchnia 1 mieszkania	m ²	70,47	71,31	71,54	71,72	72,37	73,07	73,97	74,86	75,62

Źródło: Dane GUS.

Wg danych GUS z 2010 r. na terenie gminy Wiskitki spośród zamieszkałych 3038 mieszkań:

- 84,89% - podłączonych jest do wodociągu,
- 66,36% - posiada splukiwany ustęp,
- 66,10% - łazienkę,
- 61,78% - centralne ogrzewanie.

Wykres 9. Ilość wydanych pozwoleń na budowę w gminie Wiskitki w latach 2000-2005

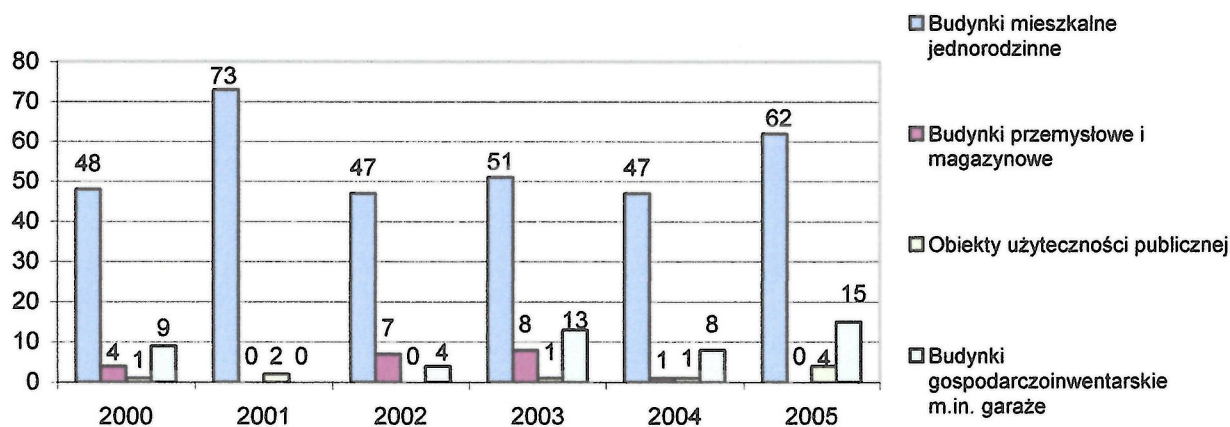

Źródło: Dane uzyskane w Starostwie powiatowym w Żyrardowie.

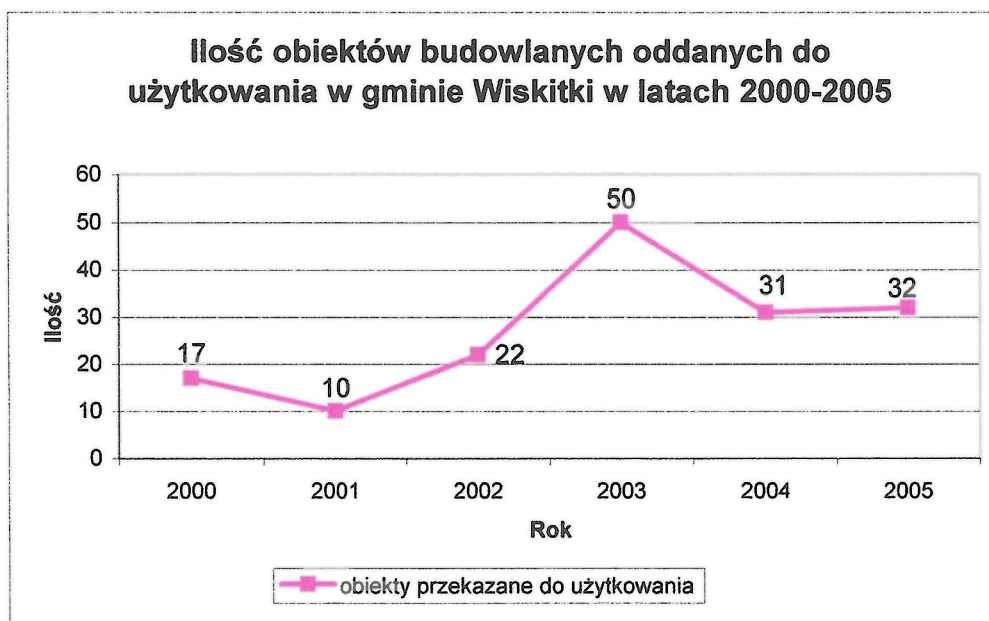
Wykres 10. Ilość wydanych pozwoleń na budowę w gminie Wiskitki w latach 2000 – 2005.

**Ilość wydanych pozwoleń na budowę w gminie Wiskitki
w latach 2000-2005**

Źródło: Dane uzyskane w Starostwie powiatowym w Żyrardowie.

Wykres 11. Ilość obiektów budowlanych przekazanych do użytkowania w gminie Wiskitki w latach 2000 – 2005.

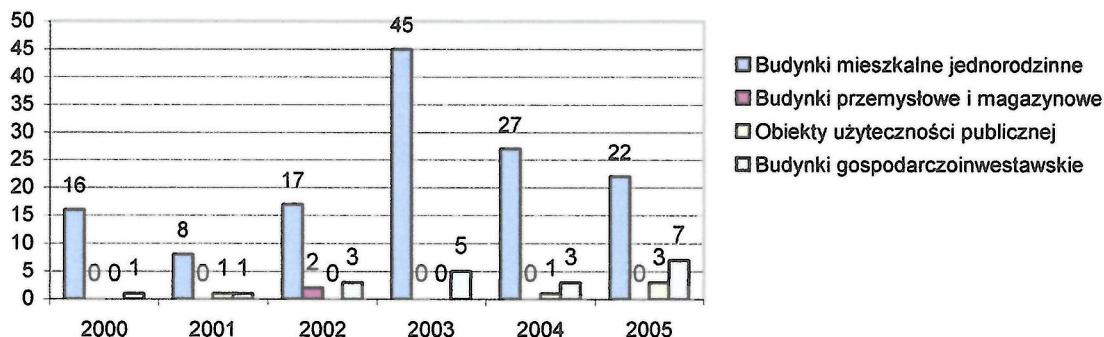

Źródło: Dane uzyskane w Starostwie Powiatowym w Żyrardowie oraz Powiatowym Inspektoracie Budowlanym.

Wykres 12. Ilość obiektów budowlanych oddanych do użytkowania w gminie Wiskitki w latach 2000 – 2005.

Ilość obiektów budowlanych oddanych do użytkowania w Gminie Wiskitki w latach 2000-2005

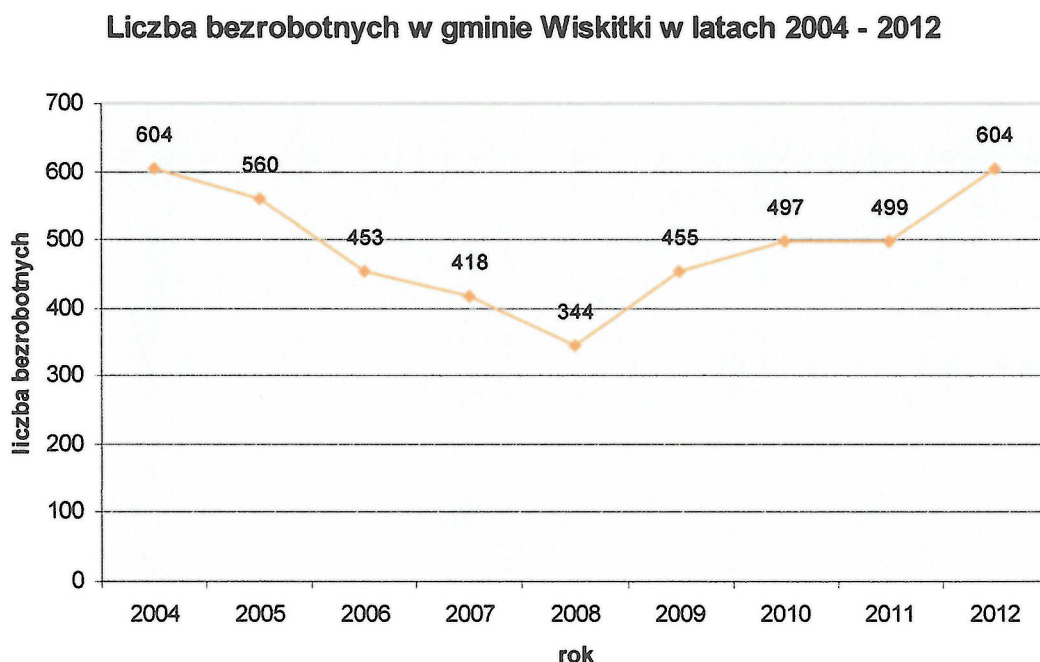
Źródło: Dane uzyskane z Powiatowego Inspektoratu Nadzoru Budowlanego.

W ostatnich latach liczba wydanych pozwoleń na budowę utrzymuje się na podobnym poziomie. Wyjątek stanowi rok 2001, w którym liczba ta znacznie wzrosła. Natomiast liczba oddanych do użytkowania budynków mieszkalnych utrzymuje tendencję skokową. Duży wzrost nastąpił w 2003 r. (2,65 razy więcej oddano do użytkowania budynków mieszkalnych w porównaniu z 2002 r.), który wynikał z wprowadzenia nowelizacji ustawy „Prawo budowlane”, zmieniającej m.in. przepisy dotyczące odbioru budynków.

4.3. Bezrobocie

Ogółem w gminie Wiskitki na koniec 2012r. zarejestrowanych było 604 bezrobotnych, z czego 264 osób to kobiety, a 340 – mężczyźni.

Wykres 13. Bezrobotni w gminie Wiskitki w latach 2004 - 2012.

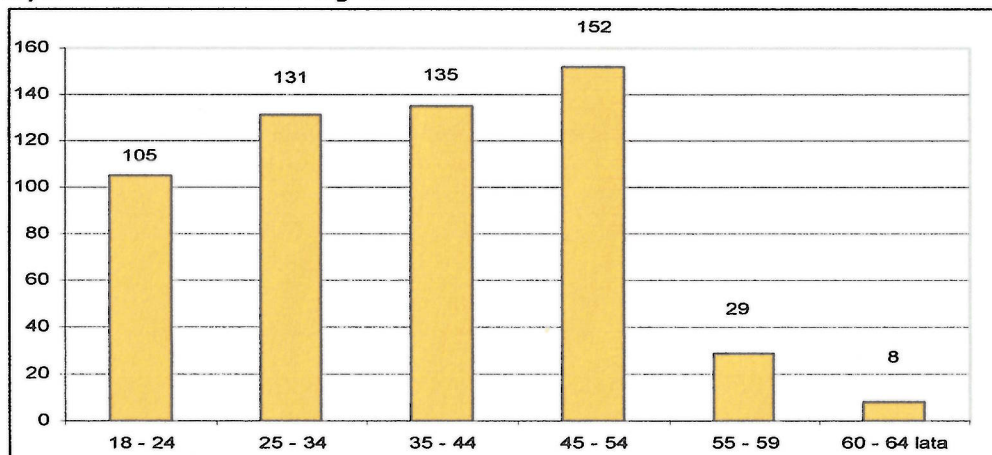

Źródło: Dane GUS.

Do roku 2008 następował spadek liczby bezrobotnych w gminie Wiskitki z poziomu 604 osób do 344 osób. Od roku 2008 następuje stały bardziej lub mniej dynamiczny wzrost liczby bezrobotnych. W przeciągu 4 lat (w latach 2008 – 2012) liczba bezrobotnych wzrosła o 260 osób.

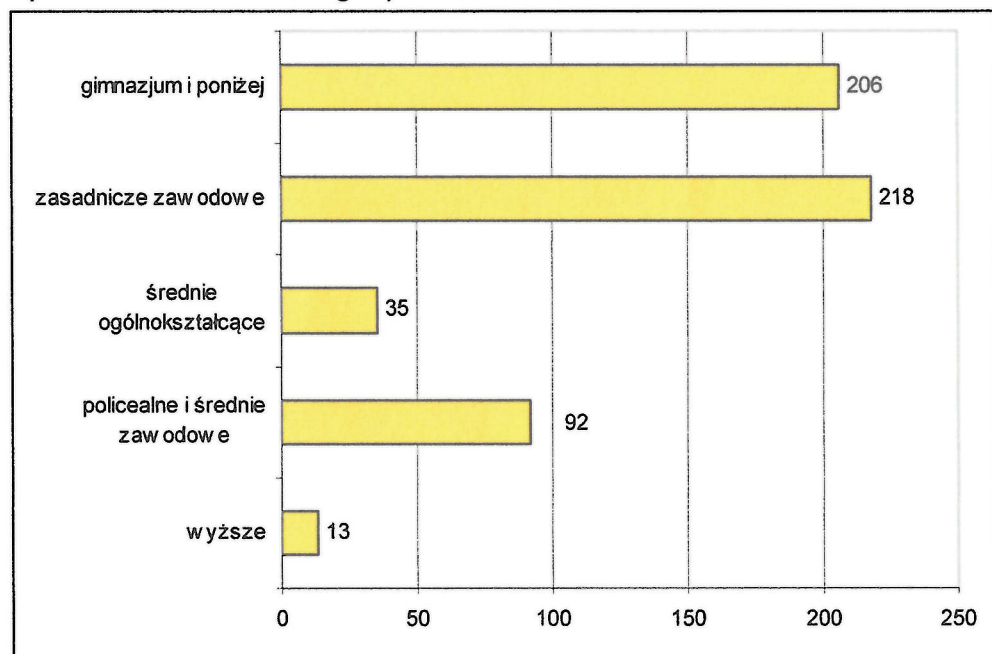
Wykres 14. Bezrobotni wg wieku w 2005r.

Źródło: Dane uzyskane z PUP w Żyrardowie.

Największą grupę bezrobotnych stanowią osoby w wieku od 25 lat do 54 lat tj. 418 osób (74,6%). Z kolei 18,8% osób w wieku do 25 lat pozostaje bez pracy. Natomiast osoby bezrobotne w wieku powyżej 55 lat stanowią 6,6% ogółu bezrobotnych w gminie Wiskitki.

Wykres 15. Bezrobotni wg wykształcenia w 2005r.

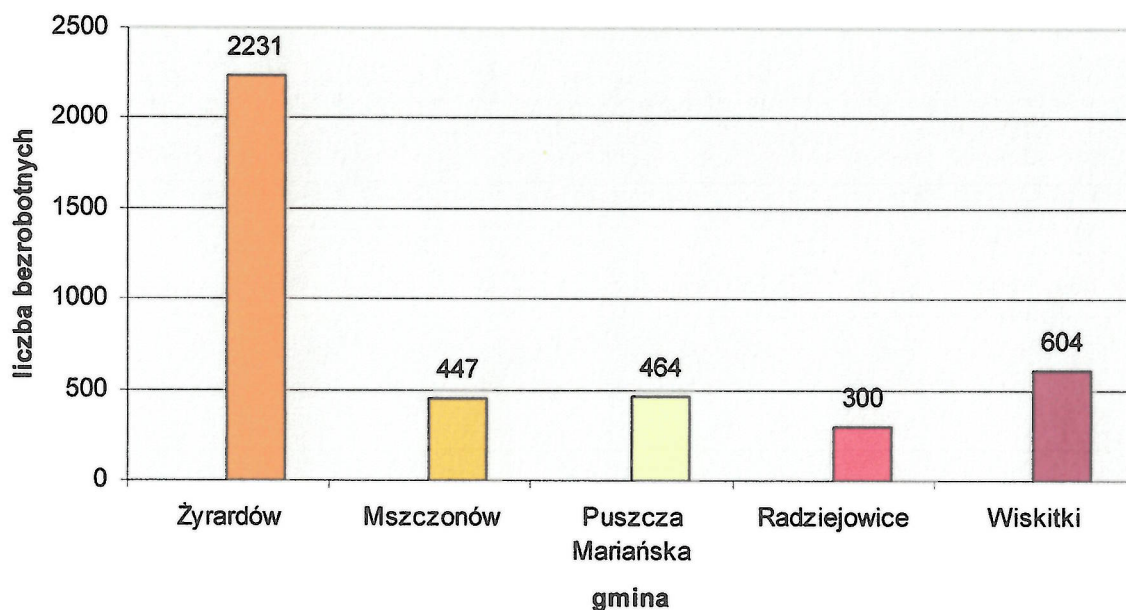
Źródło: Dane uzyskane z PUP w Żyrardowie.

Niepokojącym trendem jest bardzo duży odsetek bezrobotnych nie pobierających zasiłku i pozostających bez pracy powyżej roku (na dzień 31.12.2005 r. – 212 osób czyli około 37,86%, w tym 211 to osoby długotrwale bezrobotne).

Wykres 16. Bezrobocie w gminie Wiskitki na tle gmin z pow. żyrardowskiego w 2012r.

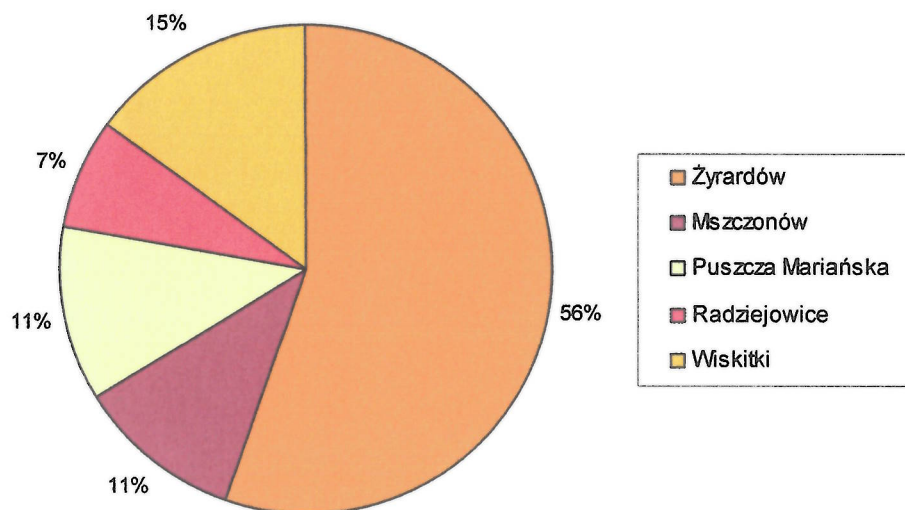
Liczba bezrobotnych w poszczególnych gminach powiatu żyrardowskiego

Źródło: Dane GUS, 31 grudzień 2012r.

Wykres 17. Bezrobocie w gminie Wiskitki na tle gmin z pow. żyrardowskiego w 2012 r.

Udział liczby bezrobotnych poszczególnych gmin na tle powiatu żyrardowskiego

Źródło: Dane GUS, 31 grudzień 2012r.

